

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана**

**Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва**

**Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
Очна (денна) форма навчання**

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

БАЛЕМИ АННИ ВОЛОДИМИРІВНИ

**на тему «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ
РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА»**

*Робота виконана з дотриманням основних принципів та фундаментальних
цінностей академічної доброчесності _____Балема Анна Володимирівна*

Науковий керівник:
канд. екон. наук, доцент
Олена ГРЕБЕШКОВА

Робота допущена до захисту в (ЕК) «___» _____2025 р. протокол №_____

в.о. Зав. кафедри бізнес- економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, проф.

Інна РЄПНА

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність і джерела формування фінансових ресурсів підприємства.....	6
1.2. Методичні підходи щодо оцінки та забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	18
РОЗДІЛ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРТРАНСГАЗ».....	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства та фінансових результатів його діяльності	24
2.2. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства та аналіз управлінських рішень щодо їх формування і розподілу.....	33
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРТРАНСГАЗ».....	40
3.1. Напрями удосконалення структури та джерел формування фінансових ресурсів підприємства.....	40
3.2. Обґрунтування організаційних та економічних аспектів використання інструментів фінансового контролінгу на підприємстві.....	44
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

У сучасних умовах економічного розвитку підприємства стикаються з чисельними викликами, пов'язаними з управлінням фінансовими ресурсами. Ефективна акумуляція і раціональний розподіл фінансових ресурсів є критично важливими для забезпечення стабільного функціонування підприємства, його конкурентоспроможності та розвитку.

Зважаючи на значну актуальність та важливість питання економічної ефективності використання фінансових ресурсів для сучасних бізнес-процесів, спеціалізована література містить розгалужену низку досліджень та наукових публікацій, присвячених всебічному аналізу цієї проблематики та пошуку шляхів оптимізації фінансового управління на різних рівнях.

Зокрема, праці Ю. О. Чалюк підкреслюють ключову роль раціонального використання фінансових ресурсів та оптимізації операційних процесів для досягнення високої ефективності функціонування підприємства [37].

Наукові розвідки також акцентують увагу на значенні фінансової аналітики як інструменту своєчасного виявлення загроз та перспектив для оптимізації фінансових потоків. У цьому контексті вагомими є напрацювання М. І. Дзямулича, який розглядає такі методи фінансового аналізу, як оцінка ліквідності, рентабельності та оборотності активів, що є визначальними для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів [38].

Окремо слід відзначити дослідження Т. О. Шматковської, яка аналізує економічну ефективність використання фінансових ресурсів підприємств у контексті цифрової трансформації [39].

Враховуючи доробок зазначених вчених, питання забезпечення економічної ефективності використання фінансових ресурсів залишаються предметом постійного наукового пошуку, оскільки вимагають безперервної адаптації до змін економічного середовища та вдосконалення існуючих стратегій фінансового управління. Таким чином, існує нагальна потреба у подальших дослідженнях у цій

сфері для вирішення актуальних проблем підвищення економічної ефективності фінансового управління підприємствами.

Метою даного дослідження є ідентифікація напрямів підвищення економічної ефективності використання фінансових ресурсів підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її забезпечення.

Для досягнення поставленої мети, потрібно виконати наступні завдання:

- узагальнити економічну сутність фінансових ресурсів підприємства та їх класифікація;
- визначити методичні підходи щодо оцінки та забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- провести апробацію концептуальних положень забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів за матеріалами АТ «УКРТРАНСГАЗ» на основі глибинного аналізу результатів діяльності підприємства;
- оцінити та проаналізувати ефективність використання фінансових ресурсів підприємства в динаміці;
- визначити напрями удосконалення та розробити пропозиції щодо забезпечення ефективності формування фінансових ресурсів підприємства ;
- виявити пропозиції щодо використання інструментів фінансового контролінгу в системі управління фінансами підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси використання фінансових ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних аспектів забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Для досягнення мети дослідження використані такі методи: аналіз статистичних даних – для кількісної оцінки ефективності використання ресурсів через динаміку фінансових показників (рентабельність, ліквідність, оборотність), виявити тенденції та зробити прогнози; порівняльний аналіз, SWOT-аналіз для ідентифікації внутрішніх сильних та слабких сторін підприємства, а також зовнішніх можливостей та загроз, що впливають на ефективність використання

фінансових ресурсів для стратегічного планування; індукції - через аналіз окремих фінансових операцій виявляються загальні закономірності та проблеми в управлінні фінансами та дедукції - на основі загальних фінансових принципів формуються гіпотези щодо ефективності, які потім перевіряються на конкретних даних підприємства.

Інформаційна база даного дослідження є: фінансова звітність підприємства АТ «УКРТРАНСГАЗ», наукові статті та опубліковані дослідження в галузі фінансового менеджменту, нормативно-правові акти, що регулюють фінансову діяльність підприємств.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність і джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Фінанси підприємств є важливою складовою частиною загальної фінансової системи, займаючи значне місце в структурі фінансових відносин суспільства. Вони відіграють ключову роль у сфері суспільного виробництва, де генеруються валовий внутрішній продукт, матеріальні та нематеріальні блага, а також національний дохід. Від стану фінансів підприємств залежатиме не лише ступінь задоволення суспільних потреб, але й фінансова стійкість країни.

В умовах економічної нестабільності та обмеженості оборотного капіталу, саме наявність власних фінансових ресурсів і їх раціональне використання є основою життєздатності підприємств. Швидкість обігу вкладених у активи коштів і їх перетворення на реальні надходження напряму впливає на загальну ефективність діяльності компанії. Термін "ресурси", який походить із французької мови, означає засоби, що можуть бути використані для досягнення певних цілей. У межах економічної науки ресурси поділяють на природні, матеріальні, трудові та фінансові, при цьому останні виступають матеріальним втіленням фінансових відносин у суспільстві.

Фінансові ресурси забезпечують формування централізованих і децентралізованих фондів, які служать базою для виробничої та соціальної діяльності. Їхній обсяг безпосередньо залежить від масштабів виробництва, але й самі ресурси впливають на можливості економічного зростання підприємства. У цьому контексті важливим є постійний пошук джерел фінансування та забезпечення максимальної ефективності використання наявних коштів.

Підприємства вступають у фінансові відносини з метою формування та використання фінансових ресурсів. Оптимальна структура та ефективне використання цих ресурсів є необхідними умовами для успішного функціонування будь-якого підприємства.

Основним моментом у дослідженні фінансових ресурсів підприємств є визначення поняття «фінансові ресурси підприємства». У науковій літературі виокремлюють п'ять основних підходів до трактування цього поняття, які різняться за критерієм джерел формування та функціональне призначення фінансових ресурсів (рис. 1.1).

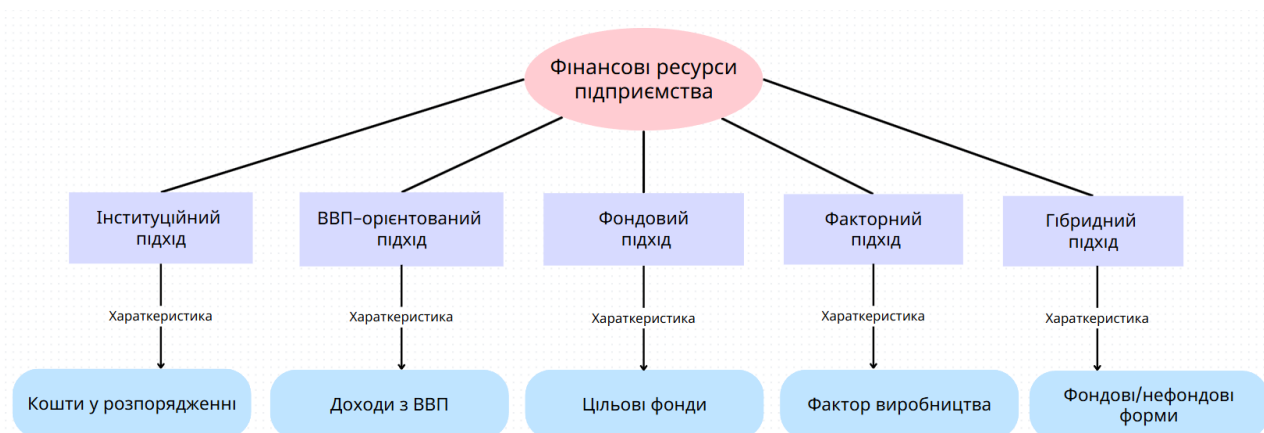

Рисунок 1.1 — Типологія підходів до визначення фінансових ресурсів підприємств

Джерело: побудовано автором за даними [11], [12], [13], [14], [15].

Відповідно до інституційного підходу, Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. визначають фінансові ресурси як сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання [11].

Щодо ВВП-орієнтованого підходу, то Павлюк К.В. вважає фінансовими ресурсами підприємства грошові нагромадження та доходи, які утворюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту та зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення суспільних потреб [12].

У відповідності до фондового підходу, Бойко Є.М. трактує, що фінансові ресурси підприємств характеризуються як грошові фонди цільового призначення,

які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту та національного доходу, і використовуються для досягнення цілей підприємства [13].

Колектив авторів, а саме: Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М., Гринюк Н.А. визначають фінансові ресурси підприємства як сукупність грошових коштів, сформованих для фінансування розвитку підприємства в майбутніх періодах. Вони виступають одним із основних факторів виробництва разом із трудовими та матеріальними ресурсами, здатні регулювати доходи в різних сферах діяльності підприємства та забезпечувати інтереси учасників економічних відносин [14].

Щодо гібридного підходу, то Поддєрьогін А.М. трактує фінансові ресурси як грошові кошти в розпорядженні підприємства, включаючи всі грошові фонди та ту частину коштів, що використовується в не фондовій формі [15].

З аналізу наведених визначень терміну «фінансові ресурси підприємства» видно, що серед українських та зарубіжних науковців досі немає єдності в розумінні цього поняття та його ролі у функціонуванні підприємств, оскільки саме поняття є багатограним та різноманітним контекстів, в яких використовується це поняття, суттєво впливає на його трактування.

На основі наведених визначень, можна виділити підходи до трактування поняття «фінансові ресурси підприємства» за певними аспектами, хоча чітко розмежувати їх на суто «економічні» чи інші типи може бути складно, оскільки всі вони мають економічну природу. Проте, можна виділити акценти, які роблять різні підходи:

Критерій аналітичного рівня (мікро- / макроекономічна перспектива):

- Економічний підхід — фокусується на внутрішньому (мікроекономічному) рівні підприємства як суб'єкта господарювання, що акумулює та використовує фінансові ресурси в операційній і стратегічній діяльності.

Даний підхід можна спостерігати вище зазначених авторів, таких як: Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С, Поддєрьогін А.М., Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М., Гринюк Н.А.

- Макроекономічний підхід — переносить акцент на системний (макроекономічний) рівень, де підприємства розглядаються як елементи загальноекономічного механізму розподілу та перерозподілу ресурсів.

Даний підхід можемо бачити в працях Павлюк К.В та Бойко Є.М.

Критерій функціонального навантаження (призначення / роль ресурсів):

- Функціональний підхід виходить із того, яку роль виконують фінансові ресурси в забезпеченні процесів на підприємстві — відтворення, розвитку, виконання соціальних і виробничих зобов'язань.

Цей підхід можна побачити в працях таких авторів як: Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М., Гринюк Н.А., Бойко Є.М.

Критерій акценту дослідницького фокусу: всі підходи мають економічну природу, але розрізняються ракурсом дослідження: один — через діяльність підприємства (економічний), другий — через суспільний розподіл (макроекономічний), третій — через функції (функціональний).

Отже, виділені підходи базуються на трьох критеріях: рівень аналізу (мікро- або макроекономічний), функціональне призначення ресурсів та аналітичний фокус трактування.

Потрібно відмітити, що фінансові ресурси формуються в процесі розподілу і перерозподілу доходів та можуть включати як власні, так і позикові кошти. Фінансові ресурси є критично важливими для забезпечення стабільності, ліквідності та розвитку підприємства.

Вони призначені для здійснення витрат на розширене відтворення, виконання фінансових зобов'язань перед фізичними і юридичними особами, а також для економічного стимулювання.

Фінансовим ресурсам підприємства притаманні певні характеристики, як (рис. 1.2).

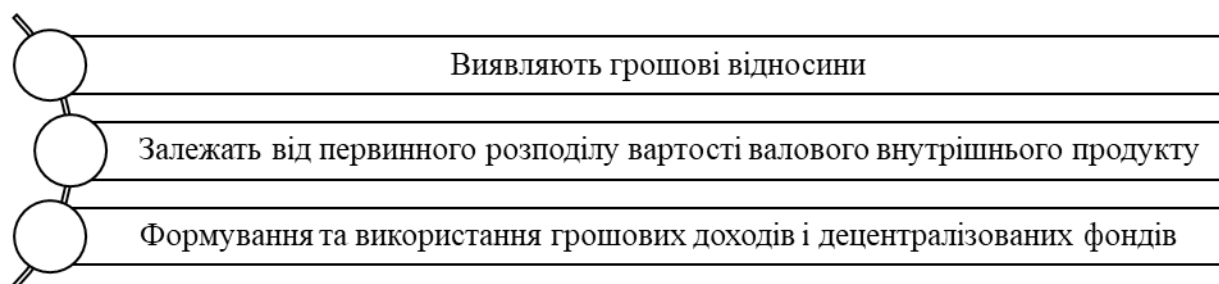

Рисунок 1.2 — Характеристика фінансових ресурсів

Джерело: побудовано автором за даними [16]

Здатність виконувати функцію платіжного засобу та рівень ліквідності активів є основними ознаками, які визначають віднесення коштів до складу фінансових ресурсів підприємства.

Фінансові ресурси підприємств мають ряд ключових ознак, які визначають їх формування та використання в рамках правового та нормативного забезпечення. Ці ресурси можуть належати суб'єктам господарювання з різними організаційно-правовими формами або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку, таких як банківські установи, інвестиційні фонди, компанії спільного інвестування тощо.

Основні напрямки використання фінансових ресурсів включають:

- відтворення виробничих потужностей підприємств;
- соціальне забезпечення працівників;
- задоволення інших потреб суб'єктів господарювання.

Відтворення виробничих потужностей є одним із основних напрямків використання фінансових ресурсів підприємств. Цей процес включає оновлення, модернізацію та розширення обладнання, територій, а також інших компонентів, що безпосередньо впливають на ефективність виробництва. Відтворення виробничих потужностей може здійснюватись за кількома напрямками.

По-перше, оновлення технологій. Сучасні технології постійно розвиваються, і підприємства змушені вкладати капітал у новітні засоби виробництва, щоб підтримувати конкурентоспроможність. Це може включати закупівлю нових машин і обладнання, що підвищує продуктивність праці та якість

продукції. Без належних інвестицій в оновлення технологій підприємства ризикують залишитися позаду своїх конкурентів.

По-друге, модернізація існуючих виробничих потужностей. Це не лише про заміну обладнання, а й про вдосконалення технологічних процесів, покращення організації виробництва, у тому числі впровадження автоматизації та роботизації. Наприклад, перехід на автоматизовані лінії може значно скоротити витрати на виробництво, зменшити час сервісу, а також підвищити добробут працівників.

По-третє, розширення виробничих потужностей. Це може бути необхідним при збільшенні обсягів виробництва, зростанні попиту на продукти або послуги підприємства. Таке розширення може включати відкриття нових виробничих площадок, розширення існуючих приміщень або ж збільшення штатного розпису. Важливо пам'ятати, що збільшення виробничих потужностей повинно бути обґрунтованим, спиратись на детальний аналіз ринку та фінансові прогнози.

Таким чином, ефективне відтворення виробничих потужностей вимагає комплексного підходу, який враховує усі аспекти діяльності підприємства. Інвестиції в цю сферу забезпечують не лише зростання обсягів виробництва, але й підвищення конкурентоспроможності діяльності підприємства на ринку.

Соціальне забезпечення працівників є важливим напрямком використання фінансових ресурсів, який забезпечує створення комфортних і безпечних умов праці, допомагає залучати та утримувати кваліфіковані кадри, а також підвищує рівень задоволеності працівників. Вкладення в соціальне забезпечення включають широкий спектр заходів і програм, що охоплюють як матеріальні, так і нематеріальні аспекти.

По-перше, забезпечення соціальних гарантій, таких як пенсійні внески, медичне страхування, компенсації за лікарняні та декретні відпустки, є ключовими елементами соціального забезпечення. Це не лише виконує зобов'язання підприємства перед працівниками, але й формує позитивний корпоративний імідж. Співробітники, які відчувають, що їхні права захищені, більш мотивовані та продуктивні.

По-друге, програмами навчання та розвитку. Інвестиції в навчання та підвищення кваліфікації працівників, забезпечують випереджаючий розвиток робочої сили і підвищують ефективність виконуваної роботи. Окрім технічного навчання, можуть бути реалізовані курси з розвитку м'яких навичок, що є необхідними у сучасному бізнес-середовищі.

По-третє, створення комфортного робочого середовища. Це може включати поліпшення умов праці, забезпечення необхідного обладнання, дружньої атмосфери, організацію вільних зон для відпочинку. Також важливим аспектом є програми заохочення, такі як премії, бонуси, святкові заходи. Це не лише підвищує моральний дух працівників, але й створює корпоративну культуру, що заохочує командну роботу.

Отже, соціальне забезпечення працівників є пріоритетом у стратегічному розвитку підприємства. Це не лише забезпечує дотримання законодавчих норм, але й створює сприятливі умови для творчої, продуктивної праці, що в свою чергу позитивно впливає на загальний корпоративний результат.

Задоволення інших потреб суб'єктів господарювання — це важлива складова фінансових ресурсів, яка включає в себе багато аспектів, що сприяють загальному розвитку бізнесу. Цей напрямок охоплює різні потреби, які виникають в процесі функціонування підприємства, від співпраці з постачальниками до обслуговування клієнтів.

По-перше, інвестиції у маркетинг і рекламу. Це дозволяє підприємствам створити імідж на ринку, залучити нових клієнтів та утримати існуючих. Спрямування фінансових ресурсів на рекламу, промоції, маркетингові дослідження — це одна з ключових стратегій для досягнення конкурентних переваг. Витрати на рекламу й просування продуктів чи послуг здебільшого пов'язані з високими ризиками, проте правильна стратегія може суттєво збільшити продажі і, відповідно, прибуток.

По-друге, розвиток партнерських відносин. Суб'єкти господарювання повинні використовувати фінансові ресурси для налагодження та підтримання стійких відносин з постачальниками, партнерами та іншими учасниками ринку. Це

може включати укладення контрактів, участь у спільних проектах або програмах, обмін інформацією та технологіями. Налагоджені канали співпраці дозволяють знизити витрати і підвищити ефективність бізнес-процесів.

По-третє, підтримка екологічної і соціальної відповідальності. Сучасні підприємства все більше акцентують увагу на етичності своїх бізнес-процесів. Інвестиції у сталий розвиток та екологічні програми не лише підвищують імідж підприємства, але також можуть відкривати нові ринки і підвищувати лояльність споживачів. фінансування екологічних ініціатив, підтримка соціальних програм, благодійність — це ті аспекти, які формують позитивний образ підприємства в суспільстві.

Таким чином, задоволення потреб суб'єктів господарювання є комплексним процесом, що вимагає стратегічного підходу та розуміння ринкових тенденцій. Інвестування у ці напрямки дозволяє підприємствам не лише генерувати прибуток, але і забезпечувати стійкий розвиток на довгострокову перспективу.

Щодо класифікації, то варто зазначити, що вчені-економісти класифікують фінансові ресурси підприємств за різними ознаками та видами, що зумовлено багатогранністю їхнього економічного змісту, функцій і джерел формування. Така класифікація є важливим інструментом наукового аналізу, управління та планування фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Вона дозволяє глибше зрозуміти природу фінансових ресурсів, їхню роль у господарському процесі та особливості використання на різних етапах життєвого циклу підприємства.

Класифікаційні підходи охоплюють широкий спектр характеристик, таких як джерела походження, стадії кругообігу, напрямки інвестування, організаційно-правова форма, а також рівень управління. У межах кожної з класифікаційних ознак виділяються окремі види ресурсів, що мають специфічні функції та значення в загальній фінансовій системі підприємства.

Таблиця 1.3 — Класифікація фінансових ресурсів підприємства за різними критеріями

Критерій класифікації	Види фінансових ресурсів	Характеристика
1. За стадіями кругообігу	Початкові ресурси	Капітал на старті діяльності підприємства
	Функціонуючі ресурси	Кошти, що беруть участь у поточній діяльності
	Прирощені ресурси	Чистий дохід/прибуток від діяльності
2. За характером використання	Матеріалізовані	Вкладені в основні засоби виробництва
	Обігові кошти	Обслуговують виробничі цикли
3. За правом власності	Власні	Належать підприємству (включають бюджетні кошти)
	Позичені	Кредити, позики
	Надані	Цільове фінансування
4. За джерелами формування	Внутрішні	Формуються в процесі діяльності підприємства
	Зовнішні	Надходять ззовні (кредити, інвестиції)
5. За термінами використання	Необмежені (власні)	Безстрокові
	Термінові (>1 року)	Довгострокові
	Термінові (≤1 року)	Короткострокові
6. За платністю	Безоплатні	Власні кошти, бюджетне фінансування
	Платні	Кредити, позики
7. За валютою	Національна валюта	Гривня
	Іноземна валюта	Долар, євро тощо
8. За видами діяльності	Операційні	Поточна господарська діяльність
	Інвестиційні	Капітальні вкладення
	Фінансові	Операції з цінними паперами

Продовження табл. 1.3

Критерій класифікації	Види фінансових ресурсів	Характеристика
9. За об'єктом інвестування	Реальні інвестиції	Вкладення у матеріальні активи
	Фінансові інструменти	Вкладення у цінні папери
10. За організаційно-правовою формою	Акціонерні	Формуються через випуск акцій
	Пайові	Формуються через паї
	Індивідуальні	Належать ФОП
11. За призначенням	Виконання зобов'язань	Погашення боргів, податків
	Розширене відтворення	Модернізація, розвиток виробництва
	Соціальні потреби	Підтримка персоналу, соціальні програми

Джерело: розроблено автором на основі [17]

Таким чином, різноманіття класифікацій фінансових ресурсів підприємства, на мою думку, є закономірним і водночас проблемним явищем сучасної фінансової науки. Однією з ключових проблем різноманіття класифікацій фінансових ресурсів є відсутність єдиного стандартизованого підходу, що суттєво ускладнює проведення порівняльних досліджень та ефективну комунікацію між фахівцями. Часті випадки дублювання понять, коли різні класифікації фактично описують одні й ті ж самі види ресурсів під різними назвами, створюють значну плутанину в термінологічному апараті. Крім того, існує помітний розрив між теоретичними класифікаціями та практичними потребами бізнесу.

Для подолання існуючих проблем у сфері класифікації фінансових ресурсів можна застосувати три ключові напрями вдосконалення. Перш за все, необхідно розробити інтегровану систему класифікацій, яка б органічно поєднувала найбільш значущі критерії з чіткою ієрархічною структурою, що дозволить усунути дублювання та протиріччя між різними підходами. По-друге, існує нагальна потреба унормувати термінологію на рівні національних стандартів фінансового обліку та звітності, що спростить комунікацію між фахівцями та полегшить

проведення порівняльних аналізів. Найважливішим аспектом є орієнтація на практичну значущість - нові класифікації повинні розроблятися з урахуванням конкретних потреб бізнесу та бути корисними для прийняття управлінських рішень, а не лише для теоретичних досліджень.

Формування фінансових ресурсів підприємства – це складний процес, який орієнтується на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і з забезпеченням високої якості їх використання [1, С. 140-142].

Як результат. фінансові ресурси підприємства формуються з власних коштів та залучених з різних джерел.

Основними складовими фінансових ресурсів є: дохід; грошові кошти; власний капітал (нерозподілений прибуток та ін.); позикові кошти (короткострокові та довгострокові кредити банків).

На рівні підприємства розрізняють внутрішні та зовнішні джерела формування фінансових ресурсів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 — Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Внутрішні	Зовнішні
Прибуток, що залишаються в розпорядженні підприємства	Фінансові ресурси, що мобілізовані на фінансовому ринку
Амортизаційні відрахування	Кошти від емісії та продажу акцій, облігацій та інших видів цінних паперів
Внески засновників під час формування статутного капіталу	Кредити банківських установ та позиції юридичних і фізичних осіб
Додаткова емісія та розміщення акцій	Фінансовий лізинг
Додаткові паї та інші внески в статутний капітал підприємства	Факторинг
	Ресурси, отримані від головних компаній, концернів
	Бюджетні асигнування
	Дивіденди та відсотки за цінними паперами інших емітентів
	Страхові відшкодування

Джерело: розроблено автором на основі [19]

Водночас важливо дотримуватися оптимального співвідношення між цими джерелами, щоб забезпечити фінансову стійкість підприємства.

У сучасних умовах господарювання, підприємства можуть використовувати фінансові ресурси за такими основними напрямками:

1. Платежі організаціям фінансово-банківської системи включають виконання фінансових зобов'язань, таких як податкові платежі до бюджету, страхові внески, виплати відсотків за банківські кредити та погашення раніше отриманих позик.

2. Інвестування власних коштів пов'язане із капітальними витратами (реінвестування), орієнтуючись на розширення виробництва, технічне оновлення, впровадження нових прогресивних технологій та використання інновацій.

3. Інвестування у фінансові активи передбачає використання фінансових ресурсів для покупки цінних паперів інших суб'єктів господарювання, таких як акції та облігації, які можуть бути об'єктом торгівлі на ринку.

4. Забезпечення соціальних потреб передбачає використання фінансових ресурсів для соціально орієнтованих цілей, таких як благодійність, спонсорство та інші соціальні ініціативи (рис. 1.5).

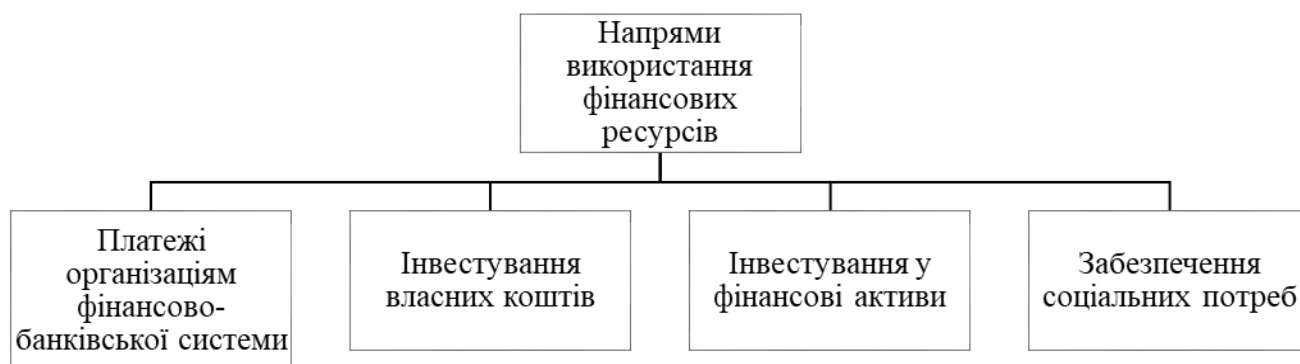

Рисунок 1.5 — Напрями використання фінансових ресурсів підприємства

Джерело: побудовано автором [19]

Отже, проведений аналіз наукових підходів до трактування фінансових ресурсів підприємства дозволяє зробити кілька ключових узагальнень.

По-перше, поняття «фінансові ресурси» у науковій літературі трактується неоднозначно: автори використовують різні терміни – коштів, фондів, доходів, нагромаджень, – що ускладнює уніфіковане розуміння економічної сутності цієї категорії.

По-друге, існує певний розрив між макро- та мікропідходами до визначення природи фінансових ресурсів, що виявляється у відмінностях у тлумаченні джерел їх формування та сфер використання.

По-третє, не узгоджено і підходи до класифікації фінансових ресурсів, зокрема щодо їх структури, форм належності та функціонального призначення.

Що стосується джерел формування фінансових ресурсів підприємства, у більшості досліджень розрізняють внутрішні (прибуток, амортизація, власний капітал) та зовнішні (позики, кредити, емісія цінних паперів, державні дотації) джерела, наголошуючи на необхідності досягнення раціонального їх співвідношення для підтримки фінансової стійкості підприємства.

Виявлені теоретичні суперечності й відсутність узгодженого тлумачення фінансових ресурсів свідчать про потребу у подальшому дослідженні цієї економічної категорії.

1.2. Методичні підходи щодо оцінки та забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

У сучасних кризових умовах суб'єкти господарювання всіх галузей економіки України все більше акцентують увагу на удосконаленні механізмів управління підприємствами відповідно до нових викликів. Контрольна функція управління, а також оцінка й аналіз діяльності підприємства набувають особливого значення, оскільки проблема фінансування поточної діяльності, зростання дебіторської та кредиторської заборгованості і падіння фінансової незалежності стають все більш очевидними.

Оцінка фінансового стану підприємства, зокрема його фінансових ресурсів, є ключовим етапом у процесі управління. Багато підприємств, загальноприйняті методики оцінки фінансових ресурсів.

Вимірювання ефективності використання ресурсів підприємства здійснюється на якісному (широта ринків збуту продукції; наявність продукції, що експортується; наявність унікальної продукції, техніко-економічні параметри якої перевищують або відповідають світовим аналогам; репутація підприємства; стійкість зв'язків з клієнтами, партнерами тощо) та кількісному рівні (динаміка відносних показників ділової активності).

Пропонуємо систематизувати найбільш поширені в наукових дослідженнях показники для оцінювання ефективності використання ресурсів підприємства в кількісному виразі в три групи:

- відносні показники ділової активності (коефіцієнти оборотності);
- показники ефективності управління ресурсами (тривалість обороту);
- показники ефективності використання активів компанії для генерації прибутку (рентабельність).

Методика оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства представлена у вигляді чіткої структури етапів, що дозволяє систематично аналізувати та оцінювати фінансовий стан організації. Кожен етап сприяє глибшому розумінню фінансових ресурсів, їх ефективності та управлінських аспектів, таких як аналіз доходів, витрат, ймовірність банкрутства та фінансова рівновага. Завдяки цій структурі, підприємство має можливість адаптувати свої фінансові стратегії до умов ринку та суттєво підвищити свою конкурентоспроможність, ефективно реагуючи на зміни в зовнішньому середовищі.

Представлена методика оцінки фінансових ресурсів підприємства складається з кількох важливих етапів, які дозволяють детально аналізувати фінансовий стан та ефективність управління ресурсами. Класифікація фінансових ресурсів забезпечує розуміння специфіки діяльності, а далі, за допомогою аналізу структури та особливостей ресурсів, підприємство отримує можливість виявити сильні та слабкі сторони. Оцінка підходів управління та ефективності витрат і доходів дозволяє оптимізувати фінансові рішення, а також сприяє своєчасному виявленню ризиків, таких як ймовірність банкрутства. Оцінка фінансової

рівноваги і леввериджу надає важливу інформацію для планування та прийняття управлінських рішень. Завершальний етап — узагальнення отриманих даних — є критично важливим для формування стратегій покращення управління фінансовими ресурсами в умовах динамічного ринкового середовища.

Етапи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів наведена на рис. 1.6

Рисунок 1.6 — Етапи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [22]

Таким чином, дана методика є важливим інструментом для розвитку та підвищення фінансової стабільності будь-якого підприємства.

Показники оцінки ефективності використання фінансових ресурсів наведено в табл. 1.7

Таблиця 1.7 — Показники ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Показник	Нормативне значення
Рентабельність власного капіталу	> 0, збільшення
Рентабельність капіталу, %	> 0, збільшення
Рентабельність діяльності підприємства	> 0, збільшення
Індекс ділової активності	> 1, збільшення
Темпи зростання чистого доходу	збільшення
Коефіцієнт покриття	> 1
Коефіцієнт оборотності активів	> 0,5
Коефіцієнт оборотності необоротних активів	< 1, зменшення
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	< 0,1, зменшення
Коефіцієнт фінансової автономії	збільшення
Коефіцієнт концентрації позитивного капіталу	збільшення
Коефіцієнт співвідношення власного і позитивного капіталів	> 0,5

Джерело: складено з врахуванням [1]

Таблиця показників рентабельності, ліквідності та фінансової активності надає чітке уявлення про ефективність і стабільність підприємства. Основні показники рентабельності, такі як рентабельність власного і всього капіталу, повинні бути позитивними та зростати, що є ключовим для забезпечення фінансової стійкості. Індекс ділової активності також повинен перевищувати одиницю, що вказує на ефективність використання активів.

Коефіцієнти ліквідності, зокрема коефіцієнт покриття, мають бути вище одиниці. Це свідчить про здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання. Показники оборотності активів та фінансової автономії мають відображати ефективне управління ресурсами, а їхнє зростання підвищує довіру до підприємства інвесторів та кредиторів.

Проблемні аспекти можуть виникнути, якщо коефіцієнти оборотності необоротних і оборотних активів знаходяться нижче нормативних значень, адже це свідчить про недостатню ефективність використання ресурсів. Зростання коефіцієнтів фінансової автономії та концентрації позитивного капіталу є позитивними ознаками, проте слід продовжувати моніторинг, щоб уникнути навіть незначних відхилень, які можуть негативно вплинути на фінансову стабільність.

Таким чином, підприємству необхідно зусилля для збереження динаміки зростання усіх ключових показників та забезпечення їх відповідності нормативним значенням.

Для комплексної оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства застосовується низка взаємодоповнюючих методів. Основним інструментом є аналіз фінансової звітності, який дозволяє отримати об'єктивну картину фінансового стану підприємства. Особливу роль відіграє коефіцієнтний аналіз, що включає розрахунок таких ключових показників як рентабельність активів (ROA), рентабельність власного капіталу (ROE), показники оборотності активів та інші фінансові мультиплікатори. Для виявлення тенденцій та структурних змін використовується горизонтальний (динамічний) аналіз, який досліджує зміни показників у часі, та вертикальний (структурний) аналіз, що визначає питому вагу окремих статей у загальній структурі. Важливим елементом оцінки є порівняльний аналіз з показниками конкурентів та галузевими стандартами, що дозволяє визначити конкурентні позиції підприємства. Аналіз динаміки показників за кілька періодів дає змогу виявити довгострокові тенденції та прогнозувати майбутній розвиток подій. Комплексне застосування цих методів дозволяє не лише оцінити поточну ефективність використання фінансових ресурсів, але й розробити стратегії їх оптимізації.

Окрім традиційної оцінки, у практиці управління важливо використовувати сучасні методичні підходи до забезпечення ефективності. Одним із найбільш ефективних є концепція Lean-фінансів, яка застосовує принципи бережливого виробництва до фінансового управління, зосереджуючись на усуненні втрат і максимізації доданої вартості. Важливим інструментом стало бюджетування за центрами відповідальності, що передбачає делегування фінансових повноважень окремим підрозділам, що підвищує прозорість і відповідальність у використанні ресурсів. Система Balanced Scorecard (BSC) дозволяє інтегрувати фінансові показники з іншими аспектами діяльності через систему збалансованих ключових показників ефективності (KPI). Інститут контролінгу як системи постійного моніторингу та аналізу фінансових потоків забезпечує своєчасне виявлення

відхилень і корекцію управлінських рішень. У сучасних умовах особливу актуальність набуває антикризове планування, спрямоване на мінімізацію фінансових ризиків і підвищення стійкості бізнесу. Технологія сценарного моделювання дозволяє прогнозувати фінансові результати в різних умовах господарювання, що особливо важливо в умовах високої нестабільності ринку.

Застосування цих інструментів не лише дозволяє оцінити ефективність, а й забезпечити її підвищення завдяки передбачливого управлінню ресурсами та гнучкому реагуванню на зміни.

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою фінансового управління, що впливає на прибутковість, стабільність і конкурентоспроможність. Значення мають не лише фінансові показники, але й вибір системи управління ефективністю. Комплексне застосування сучасних методичних підходів забезпечує стратегічно орієнтований розвиток підприємства, підвищує фінансову прозорість, сприяє довгостроковому плануванню та підвищенню довіри з боку інвесторів і партнерів.

РОЗДІЛ 2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРТРАНСГАЗ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства та фінансових результатів його діяльності

Акціонерне товариство «УКРТРАНСГАЗ» (скорочена назва АТ «УКРТРАНСГАЗ» створене (zareєстроване) 28.08.1998 р.. Адреса АТ «УКРТРАНСГАЗ» наведено далі: 01021, місто КИЇВ, узвіз КЛОВСЬКИЙ, будинок

Додатковими (можливими) видами діяльності АТ «УКРТРАНСГАЗ» є ряд інших видів діяльності, що zareєстровані у Статуті (рис. 2.1).

Додаткові види діяльності	52.10 Складське господарство
	42.21 Будівництво трубопроводів
	47.30 Роздрібна торгівля паливом
	49.50 Трубопровідний транспорт
	71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах
	71.20 Технічні випробування та дослідження
	85.32 Професійно-технічна освіта
	85.59 Інші види освіти, н.в.і.у.
	86.10 Діяльність лікарняних закладів

Рисунок 2.1. — Додаткові види діяльності АТ «УКРТРАНСГАЗ»

Джерело: розроблено автором на основі [36]

АТ «УКРТРАНСГАЗ» на меті своєї діяльності має досягнення економічного результату у вигляді прибутку. Та його діяльність перебуває у залежності від дії ряду загроз:

- . Погіршення ділової репутації підприємства на ринку.
- . Поступова втрата висококваліфікованих кадрів.
- . Активне удосконалення якості послуг.
- . Негативний вплив російської збройної агресії проти України, в окремих областях, що унеможлиблює здійснення діяльності.

Управління ризиками в товаристві базується на комплексній системі внутрішнього аналізу та контролю. Для ефективного управління ризиками здійснюються: регулярне виявлення та оцінка ризиків, які впливають на досягнення стратегічних та операційних цілей; прийняття рішень з урахуванням існуючих, а також потенційних ризиків та можливостей; вибір оптимальної стратегії управління ризиками, враховуючи ступінь впливу та вартість заходів з управління; регулярний моніторинг ефективності заходів з управління ризиками; страхування ризиків.

Місія товариства: задовольняти потреби підприємств та громадян України в послугах високої якості; забезпечувати інтереси власника, шляхом досягнення високих результуючих показників діяльності.

В АТ «УКРТРАНСГАЗ» прийнята стратегія сталого розвитку, являє собою документ – «дорожню карту».

Основними положеннями прийнятої стратегії сталого розвитку АТ «УКРТРАНСГАЗ» є наступні: ні бідності, ні голоду, гарне здоров'я, якісна освіта, гендерна рівність, чиста вода та належні санітарні умови, відновлювальна енергія та економічне зростання, інновації та інфраструктура, зменшення нерівності, сталий розвиток міст та спільнот, відповідальне споживання, боротьба зі зміною клімату, збереження морських екосистем, збереження екосистем суші, мир та справедливість, партнерство заради стійкого розвитку.

Товариство має право займатися господарською діяльністю в рамках чинного законодавства і свого правового положення з дня реєстрації і до моменту

реорганізації або ліквідації.

Установчими документами АТ «УКРТРАНСГАЗ» є Статут, підписаний засновниками, що ними затверджений. В статуті відзначений розмір початкового (складеного) капіталу, зазначаються вид і сфера діяльності Товариства, встановлена форма управління тощо. Статутний (початковий) капітал товариства створено за рахунок вкладу учасників у розмірі 6 494 611 600 грн.

Організаційна структура управління АТ «УКРТРАНСГАЗ» є лінійно-функціональна, вона сприяє повсякденному нагляду й обстеженню, що є необхідними при здійсненні безперебійної його діяльності та узгодженій роботі підрозділів (філій та відділень) підприємства.

Серед головних органів управління АТ «УКРТРАНСГАЗ»: вищий – загальні збори учасників, виконавчий – директор, інший – наглядова рада, ревізор. За ними зберігається неухильне право внесення змін до Статуту; створення та реорганізація, ліквідація підприємства; затвердження внутрішніх нормативних документів, приймання рішення по припиненню, у випадку необхідності, діяльності АТ «УКРТРАНСГАЗ» тощо.

Організацію діяльності АТ «УКРТРАНСГАЗ» здійснює директор Товариства, який приймає найбільш найважливіші управлінські рішення. Фінансові показники Товариства в великій мірі залежать від обсягу послуг, кількості клієнтів та цін.

Суттєвий вплив на діяльність товариства має недосконала законодавча база, податкова політика держави.

Управління АТ «УКРТРАНСГАЗ» здійснюють також загальні збори учасників. Кількість голосів кожного з учасників на загальних зборах учасників визначається пропорційно до розміру його частки в статутному капіталу АТ «УКРТРАНСГАЗ».

Організаційна структура управління товариства наведена в додатку А.

Схема організаційної структури Державного підприємства «УКРТРАНСГАЗ» відображає ієрархію та взаємозв'язки між різними підрозділами підприємства. Основними елементами є центральний апарат, філії та виробничі

відділення, що формують багаторівневу структуру управління.

У верхньому рівні розміщено директора ДК «УКРТРАНСГАЗ», якого підтримують заступники, що відповідають за різні напрямки діяльності, а також головний інженер, який координує науково-технічний розвиток. Це свідчить про акцент на технічну експертизу і стратегічний розвиток підприємства.

Наступний рівень ієрархії включає філії, які підпорядковуються директору філії, та технічні відділи з їхніми відповідальними працівниками. Це підкреслює важливість делегування відповідальності на місцях, що дозволяє швидше реагувати на інженерні та технічні виклики.

Виробничі відділення, що входять до складу філій, демонструють чітку організацію, де головний інженер виконує роль представника керівництва, а також відповідає за ефективність виконання робіт. Це свідчить про структурування роботи та чіткі процедури, які покликані забезпечити високий рівень управління.

Крім того, присутність внутрішніх аудитів на кожному рівні служить механізмом контролю якості, що важливо для підтримання стандартів і запобігання ризикам у процесах.

Загалом, організаційна структура «УКРТРАНСГАЗУ» надає можливість ефективного управління, забезпечує належний рівень контролю та сприяє розвитку фахових компетенцій серед співробітників, що є ключовим для сучасного підприємства в енергетичному секторі.

Організаційна структура підприємства представлена наступними підрозділами: фінансово-бухгалтерський відділ, відділ логістики, відділ ІТ, відділ мережі відділень, відділ служби доставки, відділ по роботі з клієнтами, відділ обробки та зберігання вантажу, відділ call-центру.

Виконавчий орган АТ «УКРТРАНСГАЗ» представлено дирекцією, що очолюється директором, який оперативним управлінням забезпечує його поточну діяльність. В складі дирекції також регіональний директор, директор філіалу.

Отже, діюча система управління АТ «УКРТРАНСГАЗ» є складним внутрішнім елементом, який тісно взаємодіє з елементами зовнішнього середовища. Потенціалом в системі управління є застосовувані технології і

працівники.

Основними елементами системи управління підприємства є його зовнішнє та внутрішнє середовище. Перше, охоплює середовище його функціонування та діяльності, друге – характеризує параметри і взаємозв'язок внутрішніх елементів підприємства.

Основними параметрами зовнішнього середовища підприємства виступають наступні фактори:

- місце розташування підприємства і його вплив на діяльність;
- загальна конкурентна ситуація на ринку діяльності підприємства;
- рівень ресурсного забезпечення на ринку і доступ підприємства до нього;
- рівень і специфіка попиту; загальні параметри державного регулювання ринку.

Результати діяльності АТ «УКРТРАНСГАЗ» визначаються численними чинниками.

Особливості ринку послуг з доставки вантажів та інших відправлень накладають значний відбиток на формування внутрішнього середовища підприємства, до складу якого, зокрема, входять кадри, техніка, виробництво (доставка), внутрішньофірмовий організаційно-економічний механізм і внутрішньофірмові фінанси.

Особливостями кадрового складу АТ «УКРТРАНСГАЗ» є переважання в ньому категорії операторів.

Середня кількість працівників: 4 917 осіб у 2022 році, 4 595 особи у 2023 році та 4 459 осіб у 2024 (рис. 2.2).

Кадрова програма підприємства передбачала наступні заходи: у звітному навчання та перекваліфікації.

Обсяги перевезень (послуг з доставки) мають коливання та за 2022–2024 рр. характеризуються нестабільністю через порушення логістичних ланцюгів доставки, що обумовлено російською збройною агресією проти України.

Джерелами формування майна АТ «УКРТРАНСГАЗ» є:

1. Грошові вклади учасників, що сплачені в готівковій та безготівковій формі, а також не грошовими коштами (майном учасників: комп'ютер, факс та мобільний телефон).

2. Доходи (виручка) від надання послуг.

Придбане майно, безоплатно отримане майно, отримане в обмін тощо.

Для забезпечення виконання зазначених функцій, досліджуване товариство володіє достатнім ресурсним забезпеченням.

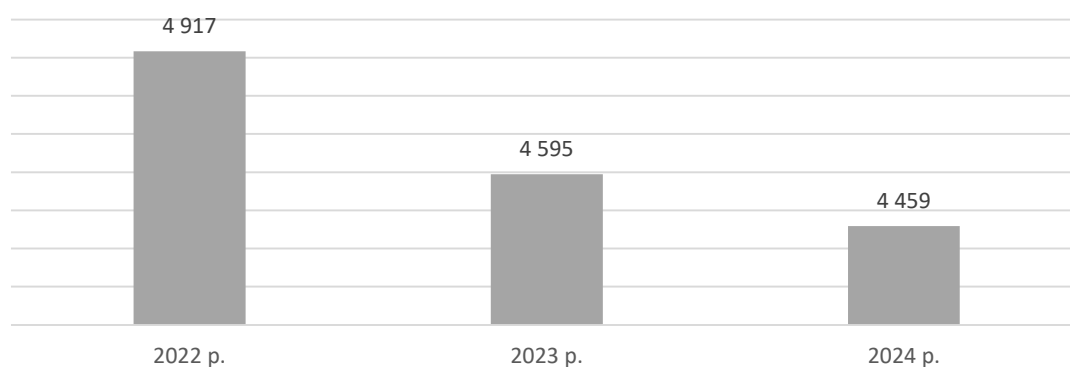

Рисунок 2.2 — Динаміка середньорічної чисельності працюючих АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр., осіб

Джерело: складено автором на основі [36]

Фінансові ресурси товариства формуються за рахунок доходів від реалізації послуг, прибутків та інших незаборонених чинним законодавством доходів і надходжень.

Виручка використовується на платежі до бюджету, відшкодування матеріальних втрат й витрат, оплату праці, процентів по кредитах, витрати на маркетингову діяльність тощо.

Для надання максимального обсягу послуг АТ «УКРТРАНСГАЗ» основний потенціал формують основні фонди. Методи визначення амортизації (зносу), вибрані на підприємстві, протягом року не змінювались.

Фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства включає аналіз основних фінансових показників, таких як доходи, витрати, прибуток, рентабельність, ліквідність та циклічність обігу капіталу. Ці показники

відображають ефективність управління підприємством, його здатність генерувати прибуток та підтримувати сталий фінансовий стан.

Детальний аналіз фінансових результатів за різні періоди, а також порівняння з галузевими стандартами, дозволяє виявити сильні і слабкі сторони діяльності, розробити стратегії для оптимізації процесів та підвищення конкурентоспроможності. Окрім того, важливо оцінити структуру активів і пасивів, а також можливості залучення фінансування, що сприяє забезпеченню росту і стабільності в умовах змінюваного ринкового середовища. Проведемо аналіз складу, структури та динаміки активів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за

Склад, структура та динаміка активів підприємства наведено в додатку Б.

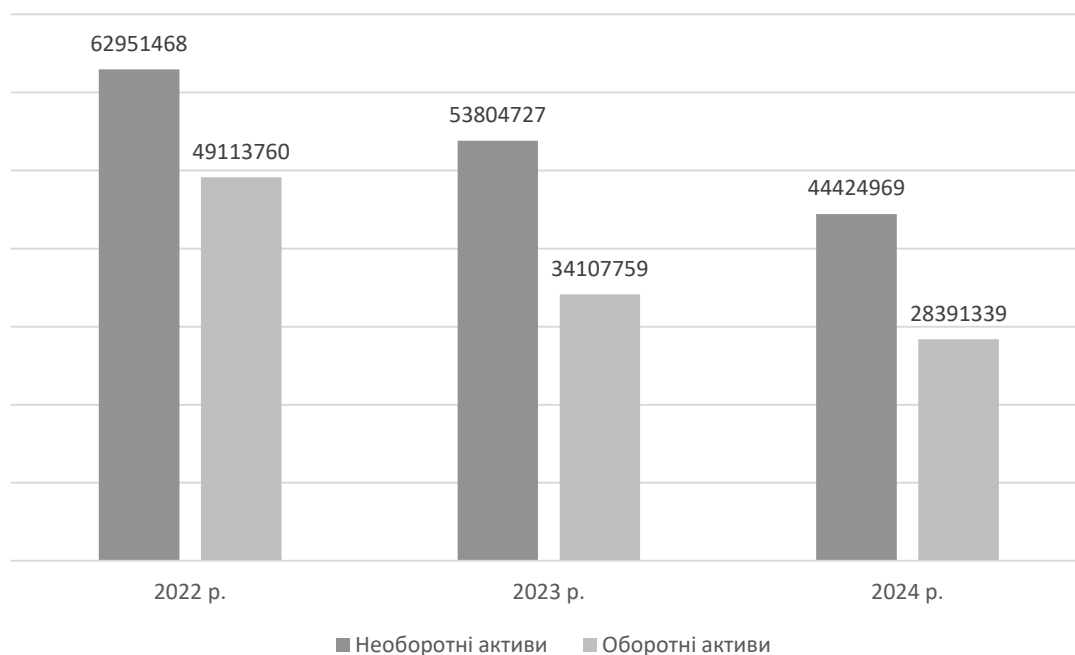

Рисунок 2.3 — Динаміка активів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр., тис. грн.
Джерело: складено автором на основі [36]

Активи АТ «УКРТРАНСГАЗ» за період 2022-2024 років демонструють суттєві зміни, які вказують на загальний негативний тренд у фінансовому становищі компанії. Загальна сума активів скоротилася, зменшившись з 112,1 мільярда гривень у 2022 році до 72,8 мільярда гривень у 2024 році. Це означає абсолютне зменшення активів на 39,2 мільярда гривень, що складає 35% від їхньої вартості у 2022 році.

Аналіз структури активів показує, що частка необоротних активів, незважаючи на їхнє зменшення, зросла в процентному відношенні з 56,2% у 2022 році до 61% в 2024 році. Це свідчить про те, що компанія стає менш залежною від оборотних активів, проте абсолютне зменшення необоротних активів на 18,5 мільярда гривень (-29,4% до 2022 року) вказує на зниження інвестиційних можливостей або витрату капіталу.

Оборотні активи скоротилися значно більше — з 49,1 мільярда гривень у 2022 році до 28,4 мільярда гривень у 2024 році, що становить падіння на 20,7 мільярда гривень або 42,2% у порівнянні з 2022 роком. Це зменшення може свідчити про проблеми ліквідності та здатності покривати короткострокові зобов'язання, що є тривожним сигналом для потенційних інвесторів і кредиторів.

Таким чином, загальна динаміка активів АТ «УКРТРАНСГАЗ» вказує на серйозні фінансові виклики, з якими стикається компанія. Втрата вартості активів відображає потребу в термінових заходах для стабілізації фінансового стану, включаючи можливі зміни в управлінських практиках й інвестиційній стратегії.

У процесі аналізу ділової активності оцінимо темпи зміни вартості активів,

б Аналіз динаміки чистого прибутку, обсягу реалізації та активів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 роки свідчить про значні зміни у фінансових показниках компанії. Чистий прибуток компанії досяг свого піку у 2023 році, становлячи 6,98 мільйона гривень, а в 2024 році він суттєво скоротився до 265,6 тисяч гривень. Це призвело до значного відхилення в -2,92 мільйона гривень у порівнянні з 2022 роком, що вказує на серйозні труднощі в отриманні прибутку.

р Аналіз динаміки зміни чистого прибутку, виручки від реалізації та активів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 роки наведено в додатку В.

а

л

і

з

а

ц

і

ї

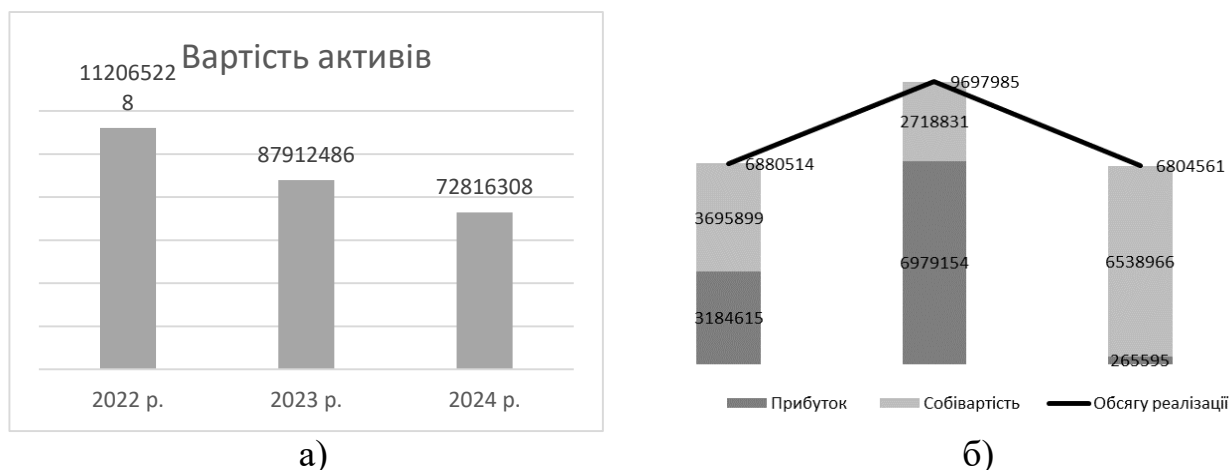

Рисунок 2.4 — Динаміка вартості активів (а), обсягу реалізації та фінансового результату (б) АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 роки, тис. грн.

Джерело: складено автором на основі [36]

Обсяг реалізації також зазнав змін. Він збільшився з 6,88 мільйона гривень у 2022 році до 9,7 мільйона гривень у 2023 році, але у 2024 році знову зменшився до 6,8 мільйона гривень, що становить зниження на 75,9 тисяч гривень у порівнянні з 2022 роком. Цей тренд свідчить про нестабільність попиту на продукцію компанії або про труднощі в конкурентоспроможності на ринку.

Вартість активів також продемонструвала значне зменшення – зі 112,1 мільярда гривень у 2022 році до 72,8 мільярда гривень у 2024 році, що відображає зниження на 39,2 мільярда гривень. Це зниження активів може вказувати на недостатню ліквідність і впливати на загальну фінансову стійкість компанії.

Таким чином, діагностичний аналіз стану АТ "УКРТРАНСГАЗ" засвідчив наявність комплексної кризи, спричиненої поєднанням зовнішніх викликів і внутрішніх управлінських проблем.

Зовнішні чинники, зокрема руйнівний вплив збройної агресії РФ, порушили логістичні ланцюги та негативно позначилися на фінансових показниках підприємства. Це призвело до зменшення обсягу активів на 35% і скорочення чистого прибутку до критичного рівня – 265,6 тис. грн у 2024 році.

Внутрішні проблеми мають системний характер і проявляються у: неефективній системі управління ризиками; надмірній централізації управлінських

рішень; відсутності антикризових механізмів; слабкій кадровій політиці, що спричинила втрату 9,3% персоналу.

Крім того, зростання частки необоротних активів до 61% на фоні загального падіння активів свідчить про відсутність ефективної стратегії управління ресурсами.

2.2. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства та аналіз управлінських рішень щодо їх формування і розподілу

Управлінська діяльність відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування та розвитку підприємств в умовах динамічного ринкового середовища. Особливо це стосується управління фінансовими ресурсами, яке полягає у прийнятті своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням постійних змін у зовнішньому середовищі.

Одним з головних завдань управління фінансами є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів, необхідних для здійснення операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Так, фінансові ресурси можуть формуватися з різних джерел: власного капіталу, залучених та позикових коштів.

Загалом, усі джерела фінансових ресурсів підприємств поділяються на власні та зовнішні. В умовах української економіки поширеною є думка, що оптимальне співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами має бути на рівні 1:1. Втім, цей показник є орієнтовним і не може застосовуватись однаково до всіх підприємств.

Оптимальне співвідношення залежить від ряду чинників: етапу життєвого циклу підприємства (чи це стартап, чи вже стабільна компанія), специфіки виду його діяльності, а також обраної стратегії розвитку.

Власні, залучені та позикові кошти, з одного боку, формують фінансову базу підприємства і забезпечують фінансування його активів.

З іншого боку, ці ресурси пов'язані із зобов'язаннями – коротко- та довгостроковими – перед засновниками, державою, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами.

Таким чином, ефективне управління структурою фінансових ресурсів передбачає не лише пошук оптимального балансу між різними джерелами капіталу, а й врахування фінансової стабільності підприємства, його можливостей щодо обслуговування боргів та забезпечення сталого розвитку.

Джерела формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр. наведено в додатку Г.

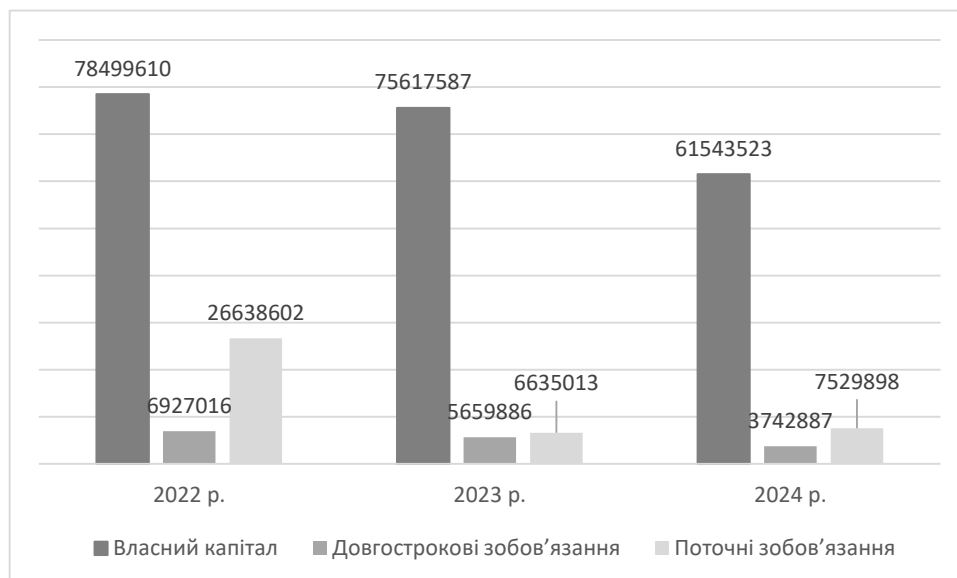

Рисунок 2.5 — Динаміка джерел формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі [36]

Аналізуючи динаміку джерел формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» протягом 2022-2024 років, можна виділити наступні тенденції.

По-перше, спостерігається значне зменшення обсягу власних коштів, а саме власного капіталу. У 2024 році власний капітал скоротився на 16956087 тис. грн порівняно з 2022 роком. Це може свідчити про зниження прибутковості

підприємства, виплату дивідендів або інші фактори, що призводять до зменшення накопичених резервів.

По-друге, структура залучених коштів також зазнала суттєвих змін. Довгострокові зобов'язання мають тенденцію до зменшення. У 2024 році їх обсяг зменшився на 3184129 тис. грн порівняно з 2022 роком. Це може бути пов'язано з погашенням існуючих довгострокових кредитів або зменшенням залучення нових.

Водночас, поточні зобов'язання також демонструють значне зменшення 19108704 тис. грн. Це може свідчити про покращення здатності підприємства своєчасно погашати свої короткострокові борги, або ж про зміну структури фінансування. Важливо зазначити, що значне зниження поточних зобов'язань може бути позитивним сигналом, але також потребує аналізу причин, оскільки це може бути пов'язано зі зменшенням обсягів діяльності.

Загалом, динаміка джерел фінансування АТ «УКРТРАНСГАЗ» вказує на значні зміни у фінансовій структурі підприємства протягом 2022-2024 років. Відбувається зменшення як власних, так і позикових коштів.

Аналіз структури джерел формування фінансових ресурсів АТ«УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр. наведено в додатку Д.

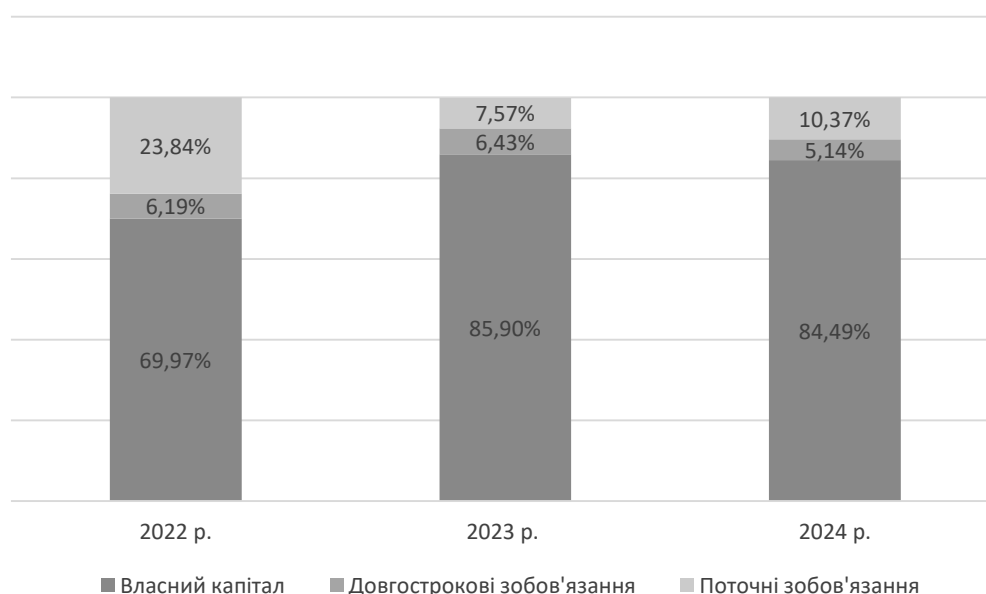

Рисунок 2.6 — Структура джерел формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [36]

Аналіз структури джерел формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр. свідчить про суттєві зміни в складі фінансування підприємства.

Власний капітал демонструє позитивну динаміку зі зростанням частки з 69,97% у 2022 році до 84,49% у 2024 році. Це свідчить про зростання фінансової незалежності компанії, оскільки зменшується частка позикових коштів.

Довгострокові зобов'язання залишаються стабільними, з невеликим падінням частки до 5,14% у 2024 році, що може свідчити про зменшення залежності від довгострокового фінансування.

Поточні зобов'язання значно зменшилися, що відображає поліпшення ліквідності, адже їх частка знизилася з 23,84% до 10,37%. Це може бути позитивним знаком, але також свідчить про можливе зменшення активності в ліквідних зобов'язаннях.

Загалом, трансформація структури фінансування АТ «УКРТРАНСГАЗ» вказує на зміцнення фінансової основи підприємства протягом аналізованого періоду, що є позитивним сигналом для інвесторів і може покращити кредитний рейтинг компанії.

Фінансовими ресурсами підприємства є також грошові кошти та дебіторська заборгованість.

Грошові кошти - це найліквідніша частина фінансових ресурсів, тобто їх найлегше використати для здійснення платежів. Вони включають готівку в касі, кошти на поточних та інших рахунках у банку, а також грошові еквіваленти (наприклад, короткострокові цінні папери).

Дебіторська заборгованість - це сума коштів, яку винні підприємству інші юридичні та фізичні особи. Хоча це не гроші в прямому сенсі, але це кошти, які підприємство очікує отримати в майбутньому, і тому вони є важливою частиною його фінансових ресурсів.

Проведемо аналіз грошових коштів та дебіторської заборгованості АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 — Динаміка грошових коштів та дебіторської заборгованості АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Гроші та їх еквіваленти, тис грн	1401383	2536163	2470638	+1069255
Дебіторська заборгованість підприємства, тис. грн	43543237	29518282	23289452	-20253785

Джерело: складено автором на основі [36]

Аналізуючи динаміку грошових коштів та дебіторської заборгованості АТ «УКРТРАНСГАЗ» за період 2022-2024 рр., можна зробити наступні висновки:

Спостерігається позитивна динаміка. У 2024 році цей показник збільшився на 1 069 255 тис. грн порівняно з 2022 роком. Це свідчить про збільшення ліквідності підприємства, тобто його здатності швидко перетворювати активи на гроші для виконання поточних зобов'язань.

Збільшення грошових коштів може бути результатом ефективного управління грошовими потоками, збільшення прибутковості або залучення додаткового фінансування (рис. 2.8).

Відбувається значне зменшення дебіторської заборгованості. У 2024 році вона зменшилася на 20 253 785 тис. грн порівняно з 2022 роком.

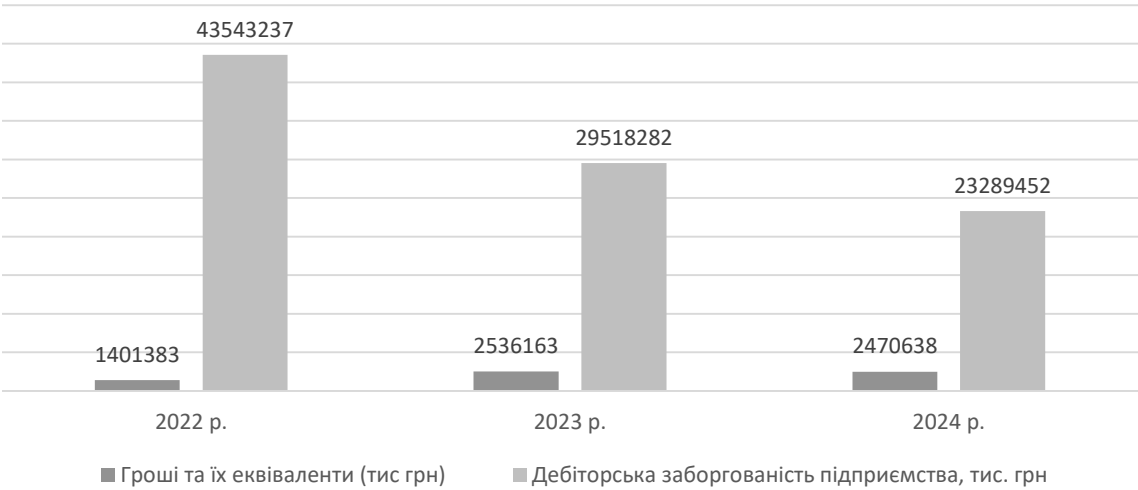

Рисунок 2.8 — Динаміка грошових коштів та дебіторської заборгованості АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі [36]

Це може свідчити про покращення платіжної дисципліни контрагентів, ефективнішу кредитну політику підприємства або зменшення обсягів продажів у кредит.

Отже, зменшення дебіторської заборгованості є позитивним сигналом, оскільки це зменшує ризик неповернення коштів та покращує фінансову стійкість підприємства.

Загалом, динаміка грошових коштів та дебіторської заборгованості АТ «УКРТРАНСГАЗ» у 2022-2024 рр. є позитивною. Підприємство збільшило свою ліквідність та зменшило кредитні ризики.

Показники ефективності використання фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр. наведено в додатку Е.

Проведемо оцінку ефективності використання фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» (рис. 2.9).

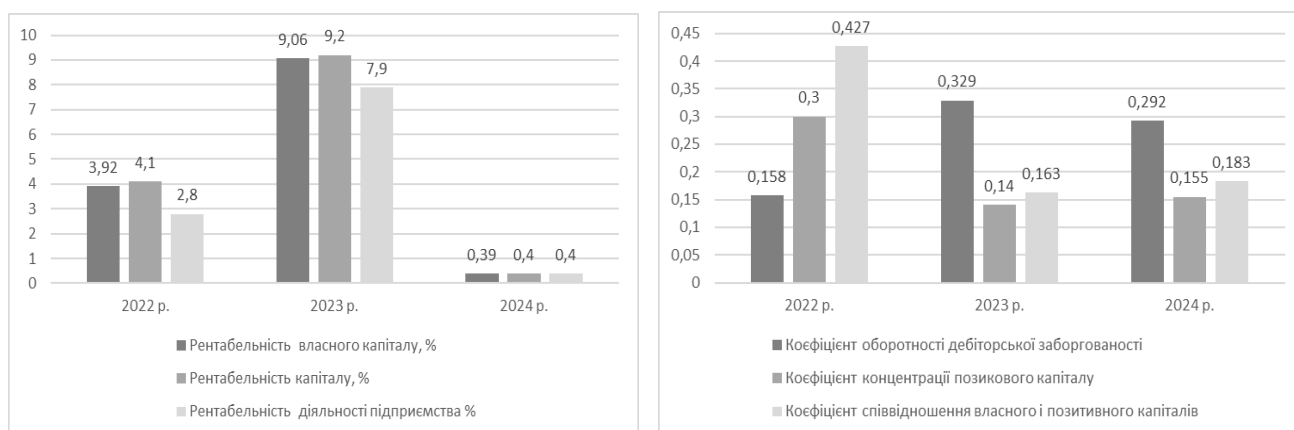

Рисунок 2.9 — Динаміка показників ефективності використання фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [36]

У період з 2022 по 2024 рік показники рентабельності не тільки знизилися, але й показали значну від'ємну динаміку. Наприклад, рентабельність власного капіталу знизилась з 3,92% до 0,39%, що свідчить про погіршення ефективності використання власних фінансових ресурсів. Аналогічна тенденція прослідковується і для рентабельності всього капіталу (з 4,1% до 0,4%) та

рентабельності діяльності (з 2,8% до 0,4%).

Коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості показують невелике зниження, проте залишаються в позитивній зоні, що може свідчити про ефективне управління дебіторською заборгованістю в 2024 році в порівнянні з 2022 роком.

З іншого боку, коефіцієнт концентрації позикового капіталу та співвідношення власного і позитивного капіталу знизилися, що вказує на зростаючу залежність підприємства від позикових ресурсів і, відповідно, на ризик фінансової нестабільності.

В цілому, результати свідчать про серйозні виклики для фінансового стану АТ «УКРТРАНСГАЗ», що вимагають термінового аналізу причин і розробки ефективних стратегій для покращення фінансових показників у майбутньому.

Для забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів доцільно впроваджувати сучасні підходи до управління, зокрема систему контролінгу, яка дозволяє здійснювати постійний моніторинг фінансових показників та відхилень від запланованих значень, а також бюджетне планування, що забезпечує чітке визначення цілей, пріоритетів фінансування та раціональний розподіл ресурсів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРТРАНСГАЗ»

3.1. Напрями удосконалення структури та джерел формування фінансових ресурсів підприємства

АТ «УКРТРАНСГАЗ» є ключовим оператором газотранспортної системи України, відповідальним за транспортування, зберігання та забезпечення надійності постачання природного газу. Ефективне управління фінансовими ресурсами є критично важливим для забезпечення стабільної роботи підприємства, реалізації інвестиційних проектів та адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Наслідком останнього є формування на підприємстві оптимальної структури капіталу.

У АТ «УКРТРАНСГАЗ» структура джерел формування фінансових ресурсів не є оптимальною, оскільки на власні джерела припадає більше 80%.

Розвиток тільки за рахунок власних ресурсів знижує деякі фінансові ризики в бізнесі, але при цьому значно знижує темпи зростання розміру бізнесу, в першу чергу доходу. Навпаки, залучення додаткового позикового капіталу за допомогою правильних фінансових стратегій і належного фінансового менеджменту може значно підвищити прибутки власників компаній від інвестованого капіталу.

Причина полягає в тому, що збільшення фінансових ресурсів при правильному управлінні призводить до пропорційного збільшення продажів і часто чистого прибутку.

Оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення власних і позикових джерел, яке забезпечує оптимальне співвідношення між рівнями ризику та доходності, тобто сприяє максимізації ринкової вартості підприємства. При оптимізації капіталу необхідно враховувати кожен його частину: вартість залучення

кожного джерела фінансування, терміни повернення, умови обслуговування боргу, вплив фінансового левериджу, а також гнучкість структури капіталу для адаптації до змін ринкового середовища. Важливо забезпечити фінансову стійкість підприємства, не допускаючи надмірного боргового навантаження, яке може негативно вплинути на платоспроможність та інвестиційну привабливість компанії.

Виходячи з цих характеристик та проаналізувавши діяльність підприємства АТ «УКРТРАНСГАЗ», можна зробити висновок, що якщо керівництво підприємства використовує позиковий капітал, воно матиме вищий потенціал і можливість збільшити рентабельність власного капіталу, але при цьому свою фінансову стійкість буде втрачено.

Але якщо керівництво вирішить використовувати власний капітал як джерело фінансування, то фінансова стійкість, навпаки, буде найвищою, але можливість зростання прибутку буде обмеженою.

Можна виділити три найбільш поширені критерії оптимізації структури капіталу, а саме:

- 1) максимізація рентабельності власного капіталу;
- 2) мінімізація середньозваженої вартості капіталу;
- 3) мінімізація рівня фінансових ризиків.

Розглянемо застосування одного з вищезазначених методів на прикладі АТ «УКРТРАНСГАЗ», при можливих 3 варіантах співвідношення власного і позикового капіталу.

Застосування механізму фінансового важеля дає змогу визначити оптимальну структуру капіталу, яка забезпечує максимальний рівень фінансової рентабельності.

Дія ефекту фінансового левериджу має позитивний вплив на максимізацію рівня рентабельності власного капіталу за умови, якщо віддача активів підприємства, або прибутковість господарської діяльності, буде перевищувати вартість позикового капіталу.

Отже, для досліджуваного підприємства найвищий рівень віддачі власного капіталу забезпечується за структури капіталу – 80:20.

Таблиця 3.1 — Оптимізація структури капіталу з використанням механізму фінансового левериджу для АТ «УКРТРАНСГАЗ» на 2024 рік

Показник	Варіанти		
Власний капітал, тис. грн			
Позиковий капітал, тис. грн			
Загальний обсяг капіталу, тис. грн			
Коефіцієнт фінансового важеля			
Рентабельність активів, %			
Мінімальна ставка процента за кредит, %			
Мінімальна ставка процента за кредит з урахуванням премії за кредитний ризик, %			
Прибуток з урахуванням процентів за кредит	220,000	262,000	200,000
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18
Сума податку на прибуток, тис. грн	39,600	47,160	36,000
Чистий прибуток, тис. грн	180,400	214,840	164,000
Чиста рентабельність власного капіталу, %	2,9	4	5,6

Джерело: складено автором самостійно

На підставі аналізу трьох запропонованих варіантів структури капіталу, Варіант 2 із співвідношенням власного та позикового капіталу 80:20 визначено як найбільш оптимальний для АТ «УКРТРАНСГАЗ». Цей варіант забезпечує гарний баланс між фінансовою стабільністю та ефективністю використання капіталу, що особливо важливо для капіталомісткого газотранспортного бізнесу.

Основним перевагою Варіанту 2 є суттєве підвищення рентабельності власного капіталу до 4% порівняно з 2,9% у Варіанті 1, де використовується лише власний капітал. При цьому він зберігає значно нижчий рівень фінансового ризику порівняно з Варіантом 3, де частка позикових коштів становить 60%. Коефіцієнт фінансового важеля на рівні 1 у Варіанті 2 свідчить про помірне використання позикового капіталу, що дозволяє уникнути надмірного боргового навантаження.

Фінансова стійкість компанії у Варіанті 2 залишається на високому рівні завдяки переважній частці власного капіталу (80%). Це особливо важливо в умовах економічної нестабільності та високого коливання енергетичного ринку. При цьому залучення позикових коштів у обсязі 20% дозволяє збільшити загальний обсяг капіталу до 72,8 млн грн, що створює додаткові можливості для інвестиційного розвитку.

Важливо відзначити, що Варіант 2 демонструє найвищий показник чистого прибутку (214,840 тис. грн) серед усіх розглянутих варіантів. Це досягається завдяки оптимальному поєднанню власних і позикових джерел фінансування, що дозволяє максимізувати прибутковість при збереженні прийнятної рівня фінансових ризиків.

Хоча Варіант 3 демонструє найвищу рентабельність власного капіталу (5,6%), він передбачає занадто високе боргове навантаження (60% позикових коштів), що може поставити під загрозу фінансову стабільність компанії у разі погіршення ринкових умов або зростання процентних ставок.

Таким чином, Варіант 2 є найбільш збалансованим рішенням для АТ «УКРТРАНСГАЗ», оскільки поєднує в собі переваги як власного, так і позикового фінансування, забезпечуючи при цьому стабільний розвиток компанії в довгостроковій перспективі. Для реалізації цього варіанту рекомендується зосередитись на залученні довгострокових кредитних ресурсів під низькі ставки та ретельного моніторингу фінансових показників.

Отже, удосконалення структури та джерел формування фінансових ресурсів передбачає:

- 1) Залучення додаткових інвестицій через випуск облігацій та отримання кредитів від міжнародних фінансових установ, що дозволить диверсифікувати джерела фінансування та забезпечити додаткові фінансові потоки для розвитку підприємства.
- 2) Оптимізацію тарифної політики для стабільного та прогнозованого доходу від операційної діяльності, що включає перегляд тарифів відповідно до ринкових умов та потреб споживачів.
- 3) Підвищення ефективності використання наявних ресурсів через модернізацію обладнання, впровадження енергозберігаючих технологій та автоматизацію процесів, що дозволить знизити операційні витрати та підвищити конкурентоспроможність підприємства.
- 4) Забезпечення прозорості та підзвітності у використанні фінансових ресурсів через дотримання вимог регуляторних органів та впровадження ефективних

внутрішніх контролів, що сприятиме покращенню довіри до компанії з боку партнерів та держави.

Загалом, ефективне управління фінансовими ресурсами є основою стабільного функціонування та розвитку АТ «УКРТРАНСГАЗ». Залучення додаткових інвестицій, оптимізація витрат та підвищення ефективності використання ресурсів, а також побудова збалансованої структури джерел формування ресурсів дозволить підприємству успішно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечити надійне постачання природного газу споживачам.

3.2. Обґрунтування організаційних та економічних аспектів використання інструментів фінансового контролінгу на підприємстві

У сучасних умовах функціонування енергетичного сектору України, ефективне управління фінансами є ключовим фактором стабільності та розвитку підприємств. АТ «УКРТРАНСГАЗ», як оператор підземних сховищ газу, відіграє важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки країни. У зв'язку з цим, впровадження та використання інструментів фінансового контролінгу стає невід'ємною складовою системи управління фінансами підприємства.

Фінансовий контролінг в АТ «УКРТРАНСГАЗ» спрямований на забезпечення прозорості фінансових потоків, оптимізацію витрат та підвищення ефективності використання ресурсів.

Основними інструментами фінансового контролінгу, що застосовуються на підприємстві, є: бюджетування; аналіз відхилень; управлінський облік; фінансове планування.

Бюджетування є основою фінансового контролінгу, оскільки дозволяє планувати доходи та витрати підприємства на певний період. У АТ «УКРТРАНСГАЗ» процес бюджетування включає складання бюджету доходів і витрат, бюджету руху грошових коштів та бюджету інвестицій. Ці бюджети

формуються на основі стратегічних цілей підприємства та аналізу зовнішнього середовища.

Оптимізація бюджетування на підприємстві, такому як АТ «УКРТРАНСГАЗ», може забезпечити ефективніше використання фінансових ресурсів, покращити планування та контролювання витрат, а також сприяти досягненню стратегічних цілей.

Основні пропозиції щодо оптимізації бюджетування в АТ «УКРТРАНСГАЗ»:

1. Впровадження гнучкого бюджетування, тобто, потрібно розробити гнучкі бюджети, які дозволяють швидко реагувати на зміну обставин, наприклад, зміни в попиті або зміни в кошторисах постачальників. Також потрібно проводити регулярні перегляди бюджету на основі фактичних витрат та доходів, що дозволить більш точно коригувати плани.

2. Потрібно збирати та аналізувати дані щодо попередніх бюджетів та витрат, щоб виявити тенденції та проблеми. Це допоможе прогнозувати майбутні витрати та доходи.

3. Потрібно впроваджувати автоматизовані системи управління бюджетами, які легко інтегруються з ERP-системами для забезпечення точності даних; забезпечити інтеграцію між бюджетуванням, фінансами та операційними підрозділами для кращої обізнаності та узгодженості.

Потрібно створити умови для тісної співпраці між фінансовими, операційними та комерційними командами під час процесу бюджетування. Також бажано інвестувати в навчання співробітників щодо принципів бюджетування, щоб підвищити їх фінансову грамотність і усвідомленість витрат.

. Потрібно використовувати рішення FinTech для автоматизації процесів бюджетування та управління витратами, що дозволить зменшити обсяг ручної праці та помилок.

Отже, оптимізація бюджетування на підприємстві АТ «УКРТРАНСГАЗ» за допомогою інтеграції технологій, підвищення залученості співробітників, аналітики даних та гнучкого апарату бюджетування дозволить значно покращити

управління фінансовими ресурсами, забезпечуючи підприємству здатність швидко адаптуватися до змін у ринковому середовищі та підвищувати свою конкурентоспроможність.

Аналіз відхилень дозволяє порівнювати фактичні показники з плановими та виявляти причини відхилень. Це дає можливість оперативно реагувати на зміни в фінансовому стані підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення. У АТ «УКРТРАНСГАЗ» аналіз відхилень проводиться щомісячно, що забезпечує своєчасне виявлення проблемних зон та їх усунення.

Управлінський облік забезпечує надання інформації для внутрішнього використання керівництвом підприємства. Він включає облік витрат за центрами відповідальності, видами діяльності та проектами. Це дозволяє більш точно оцінювати ефективність окремих підрозділів та напрямків діяльності, а також приймати рішення щодо їх оптимізації.

Фінансове планування охоплює розробку фінансових стратегій та прогнозів, що дозволяє підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечити стійкий розвиток. У АТ «УКРТРАНСГАЗ» фінансове планування здійснюється на основі аналізу ринку, оцінки ризиків та визначення ключових показників ефективності.

Для наочності, основні інструменти фінансового контролінгу що використовуються в АТ «УКРТРАНСГАЗ», представлені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 — Основні інструменти фінансового контролінгу та їх функції

Інструмент	Функції
Бюджетування	Планування доходів, витрат, інвестицій та грошових потоків
Аналіз відхилень	Виявлення та аналіз причин відхилень фактичних показників від планових
Управлінський облік	Облік витрат за центрами відповідальності, видами діяльності та проектами
Фінансове планування	Розробка фінансових стратегій та прогнозів, оцінка ризиків

Джерело: складено автором самостійно

Застосування цих інструментів дозволяє АТ «УКРТРАНСГАЗ» забезпечити ефективне управління фінансами, підвищити прозорість фінансової діяльності та досягти стратегічних цілей. Крім того, впровадження сучасних інформаційних

систем, таких як SAP, сприяє автоматизації процесів фінансового контролінгу та підвищенню їх ефективності.

У підсумку, використання інструментів фінансового контролінгу в системі управління фінансами АТ «УКРТРАНСГАЗ», є важливим чинником забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства на ринку енергетичних послуг.

Як зазначалось вище, одним із напрямів оптимізації бюджетування на підприємстві є створення умов для тісної співпраці між фінансовими, операційними та комерційними командами під час процесу бюджетування. через інвестувати в навчання співробітників щодо принципів бюджетування, щоб підвищити їх фінансову грамотність і усвідомленість витрат.

Запровадження фінансового контролінгу дозволяє АТ «УКРТРАНСГАЗ» перейти від реактивного до проактивного управління фінансами. Завдяки точному бюджетуванню, регулярному аналізу відхилень та стратегічному плануванню, підприємство отримує можливість не лише оперативно реагувати на фінансові виклики, а й передбачати ризики та ефективно використовувати ресурси. Це, у свою чергу, формує надійну основу для сталого розвитку, підвищення інвестиційної привабливості та адаптації до динамічних змін у зовнішньому середовищі.

Так, у табл. 3.3 наведена характеристика інвестиційних програм, що реалізуються товариством зараз.

Таблиця 3.3 — Результати виявлення ступеня інтеграції АТ «Укртрансгаз»

Напрямок / етап інвестиційної програми	Організація будівництва будівель	Модифікація дизайну	Модифікація функціональних характеристик послуг
Первинні інвестиції в матеріальні активи	✓	✓	✓
Інвестиції в масштабування наявних матеріальних активів		✓	✓
Інвестиції в нематеріальні активи (НДР)		✓	

Джерело: розроблено автором самостійно

Інвестиційні проекти АТ «УКРТРАНСГАЗ» спрямовані на дотримання виробничих стандартів, розширення потужностей, зменшення витрат і підвищення

ефективності використання ресурсів. Вони також створюють основу для довгострокового зростання підприємства. Для покращення результатів інвестиційної діяльності компанія має не лише вдосконалювати процес бюджетування, але й систематично проводити навчання персоналу. Зокрема, пропонується організовувати тренінги двічі на рік для підвищення фінансової грамотності працівників і поглиблення розуміння принципів бюджетування.

Інвестиційна активність АТ «УКРТРАНСГАЗ» демонструє високий ступінь інтеграції в матеріальні та нематеріальні активи, що свідчить про стратегічну орієнтацію на технологічне оновлення та підвищення ефективності. Акцент на модифікації дизайну та функціональних характеристик послуг дозволяє компанії адаптуватися до вимог ринку та посилювати конкурентні переваги. Додаткові навчальні заходи, орієнтовані на фінансову обізнаність працівників, забезпечать підвищення якості управлінських рішень, що в перспективі сприятиме більш раціональному використанню інвестиційних ресурсів і підвищенню загальної результативності реалізованих програм.

Витрати на проведення тренінгів АТ «Укртрансгаз» наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 — Витрати на проведення тренінгів АТ «Укртрансгаз»

Стаття витрат	Сума, тис. грн
Оплата за проведення тренінгів (гонорар тренеру)	9
Оренда event-зони	5,6
Використання проектора та екрана	0,7
Організація кави-брейк	4,2
Прибирання після заходів	0,5
Разом	20,0

Джерело: розроблено автором самостійно

Тренінги з навчання організації процесу бюджетування на підприємстві планується проводити у дводенний термін по 6 годин на добу.

Якщо розглядати проведення тренінгу двічі на рік, то витрати на заходи складуть 40,0 тис. грн. Оцінку корисності тренінгу плануємо провести за бізнес-показниками: обсяг продажів, прибуток, витрати. На підставі досліджень моніторингових компаній, можна використати методику Джека Філіпса, який дозволяє вимірювати повернення інвестицій в розвиток персоналу (ROI – Return

On Investment), схвалений Американською асоціацією тренінгу та розвитку (ASTD). Підхід передбачає отримання відповідей на такі питання: яка віддача від коштів, вкладених в навчання; чи перевищує фінансовий ефект від навчання витрати на його проведення. Зокрема в умовах АТ «УКРТРАНСГАЗ» найдоцільнішими бізнес-показниками діяльності є такі: витрати робочого часу та зменшення плинності кадрів.

Виходячи з пропонованої оцінки тренінгів АТ «УКРТРАНСГАЗ», виділені групи бізнес-показників, на які здатний вплинути тренінг. Ці показники поділяються на дві групи: якісні (обізнаність щодо проведення бюджетування) та кількісні – оптимізація витрат та доходів підприємства.

Економічний ефект від впровадження заходів – це різниця між планованим приростом виручки, отриманої від додаткового товарообігу та витратами на реалізацію заходів (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 — Економічний ефект від запропонованих заходів АТ «УКРТРАНСГАЗ»

Стаття витрат	2029 р.	Сума, тис. грн	Відхилення (+, -)
Виручка, млн. грн.	184857	221828,4	+36971,4
Валовий прибуток, млн. грн.	71480	85776	+14296
Прибуток від реалізації, млн. грн	162674,2	203342,7	+40668,5
Чистий прибуток, млн. грн	475 319	380255,2	-95063,8

Джерело: розроблено автором за власних розрахунків

Таким чином, економічний ефект реалізації розглянутих пропозицій оптимізації бюджетування АТ «УКРТРАНСГАЗ» розраховується за формулою:

$$E = (\text{Прогнозована виручка} - \text{Базова виручка}) - \text{Витрати на реалізацію заходів} \quad (3.1)$$

$$E = (221828,4 - 184857) - 20,0 = 36951,4 \text{ тис. грн.}$$

Реалізація запропонованих заходів з оптимізації бюджетування, включаючи проведення тренінгів для персоналу, вимагає відносно невеликих витрат (20 тис. грн), але забезпечує значний економічний ефект у вигляді приросту виручки на 36,9

млн грн. Це свідчить про високу рентабельність інвестицій у підвищення фінансової грамотності працівників. Хоча прогнозується зменшення чистого прибутку, це може бути зумовлено впливом додаткових факторів (наприклад, змін у податковому навантаженні чи амортизаційних витратах), що потребують додаткового аналізу. Загалом, вжиті заходи сприяють зміцненню фінансової дисципліни, ефективнішому розподілу ресурсів та підтримці стійкого розвитку компанії в умовах змінного зовнішнього середовища.

Оцінка ефективності проведеної програми може дати достовірність, специфічну інформацію та допоможе тренеру скорегувати зміст, структуру і порядок реалізації поточних і наступних навчальних програм.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. Фінансові ресурси підприємства — це грошові кошти, які формуються з різних джерел і використовуються для забезпечення господарської діяльності, інвестицій, покриття зобов'язань і розвитку бізнесу. Основними джерелами є власний капітал (статутний, нерозподілений прибуток), залучені кошти (банківські кредити, облігації) та запозичені ресурси (лізинг, фінансова допомога). Рациональна структура джерел фінансування впливає на фінансову стійкість, платоспроможність і конкурентоспроможність підприємства.

2. Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів застосовуються аналітичні підходи, що охоплюють систему фінансових коефіцієнтів: рентабельність (прибутковість), оборотність, ліквідність, фінансову стійкість, а також інтегральні показники типу ROI. Вибір критеріїв оцінки залежить від мети аналізу: підвищення прибутковості, оптимізація структури капіталу, зниження ризиків чи покращення ліквідності. Системна оцінка дозволяє ухвалювати обґрунтовані фінансові рішення та підвищувати ефективність управління ресурсами.

3. Акціонерне товариство «УКРТРАНСГАЗ» (скорочена назва АТ «УКРТРАНСГАЗ»), понад 27 років функціонує як оператор газосховищ України. АТ «УКРТРАНСГАЗ» створене (зареєстроване) 28.08.1998 рр..

4. У період з 2022 по 2024 рік показники рентабельності не тільки знизилися, але й показали значну від'ємну динаміку. Наприклад, рентабельність власного капіталу знизилась з 3,92% до 0,39%, що свідчить про погіршення ефективності використання власних фінансових ресурсів. Аналогічна тенденція прослідковується і для рентабельності всього капіталу (з 4,1% до 0,4%) та рентабельності діяльності (з 2,8% до 0,4%). Коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості показують невелике зниження, проте залишаються в позитивній зоні, що може свідчити про ефективне управління дебіторською заборгованістю в

2024 році в порівнянні з 2022 роком. З іншого боку, коефіцієнт концентрації позикового капіталу та співвідношення власного і позитивного капіталу знизилися, що вказує на зростаючу залежність підприємства від позикових ресурсів і, відповідно, на ризик фінансової нестабільності. В цілому, результати свідчать про серйозні виклики для фінансового стану АТ «УКРТРАНСГАЗ», що вимагають термінового аналізу причин і розробки ефективних стратегій для покращення фінансових показників у майбутньому.

5. АТ «УКРТРАНСГАЗ» є ключовим оператором газотранспортної системи України, відповідальним за транспортування, зберігання та забезпечення надійності постачання природного газу. Ефективне управління фінансовими ресурсами є критично важливим для забезпечення стабільної роботи підприємства, реалізації інвестиційних проектів та адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Наслідком останнього є формування на підприємстві оптимальної структури капіталу.

6. У АТ «УКРТРАНСГАЗ» структура джерел формування фінансових ресурсів не є оптимальною, оскільки на власні джерела припадає більше 80%.

7. На основі аналізу трьох варіантів структури капіталу, найбільш оптимальним для АТ «УКРТРАНСГАЗ» визначено Варіант 2 зі співвідношенням власного та позикового капіталу 80:20. Він забезпечує баланс між фінансовою стабільністю та ефективністю використання капіталу, що є критично важливим для капіталомісткого газотранспортного бізнесу.

Основна перевага — підвищення рентабельності власного капіталу до 4% проти 2,9% у Варіанті 1 (лише власний капітал), при збереженні низького фінансового ризику порівняно з Варіантом 3, де позиковий капітал становить 60%. Коефіцієнт фінансового важеля, що дорівнює 1, свідчить про помірне боргове навантаження. Фінансова стійкість залишається високою завдяки переважанню власного капіталу (80%), що важливо в умовах економічної нестабільності. Позикові кошти в обсязі 20% дозволяють збільшити капітал до 72,8 млн грн і розширити інвестиційні можливості. Варіант 2 також демонструє найвищий чистий прибуток — 214,840 тис. грн.

Хоча Варіант 3 має найвищу рентабельність (5,6%), його високе боргове навантаження становить загрозу фінансовій стабільності.

Отже, Варіант 2 — найбільш збалансоване рішення, що поєднує ефективність і стабільність. Для його реалізації доцільно залучати довгострокові кредити під низькі ставки та здійснювати постійний фінансовий моніторинг.

8. Основні пропозиції щодо оптимізації бюджетування в АТ «УКРТРАНСГАЗ» зводяться до наступного.

1. Впровадження гнучкого бюджетування, тобто, потрібно розробити гнучкі бюджети, які дозволяють швидко реагувати на зміну обставин, наприклад, зміни в попиті або зміни в кошторисах постачальників. Також потрібно проводити регулярні перегляди бюджету на основі фактичних витрат та доходів, що дозволить більш точно коригувати плани.
2. Потрібно збирати та аналізувати дані щодо попередніх бюджетів та витрат, щоб виявити тенденції та проблеми. Це допоможе прогнозувати майбутні витрати та доходи.
3. Потрібно впроваджувати автоматизовані системи управління бюджетами, які легко інтегруються з ERP-системами для забезпечення точності даних; забезпечити інтеграцію між бюджетуванням, фінансами та операційними підрозділами для кращої обізнаності та узгодженості.
4. Потрібно створити умови для тісної співпраці між фінансовими, операційними та комерційними командами під час процесу бюджетування. Також бажано інвестувати в навчання співробітників щодо принципів бюджетування, щоб підвищити їх фінансову грамотність і усвідомленість витрат.
5. Потрібно використовувати рішення FinTech для автоматизації процесів бюджетування та управління витратами, що дозволить зменшити обсяг ручної праці та помилок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства: теоретико-методичні та практичні аспекти оцінки. URL: <https://www.transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/49/48>
2. Вараксіна О.В., Перебийніс А.В. Управління фінансовими ресурсами як ключовий чинник формування конкурентоспроможності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. № 30. С. 28–31. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/30_2020ua/7.pdf (дата звернення: 11.04.2025).
3. Великий Ю.М., Топоріна Є.В. Методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/93.pdf (дата звернення: 11.04.2025).
4. Гвоздеї Н.І., Бондарук І.С., Вінницька О.А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. No 1. С. 216–221. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1480/6565656606> (дата звернення: 11.04.2025).
5. Дорохова Л.М., Недільська Л.В. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Бізнес Інформ. 2017. № 1. С. 241–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_1_39 (дата звернення: 11.04.2025).
6. Кустріч Л.О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні. Агросвіт. 2018. No 1. С. 18–24. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2018/4.pdf (дата звернення: 11.04.2025).

7. Нечипоренко А.В., Рибалкіна А.О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/87.pdf (дата звернення: 11.04.2025).
8. Нікольчук Ю., Небжицький Б., Савчук О. Фінансова стійкість як індикатор ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. № 1. С. 220–225. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/03/2023-314-33.pdf> (дата звернення: 11.04.2025).
9. Стороженко О.О., Шейко О.П., Романенко Т.В. Теоретичні аспекти формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Випуск 29. Частина 2. С. 133–137. URL: <http://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/221/216> (дата звернення: 11.04.2025)
10. Трубопровідний транспорт. URL: [Thttps://utg.ua/img/menu/media/ТТ/2012/ТТ-74-2-03-2012.pdf](https://utg.ua/img/menu/media/ТТ/2012/ТТ-74-2-03-2012.pdf)
11. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. Львів: Вид-во Держ. унту “Львівська політехніка”. 1996. 384 с.
12. Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави: суть, склад, структура. *Фінанси України*, 1996, № 2.
13. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 15-16.
14. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств : підручник / Л. О. Лігоненко. К.: КНТЕУ, 2006. 491 с.
15. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств / А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2002. 571 с.

16. Соляник Л. Г., Цуркан І. М., Сорокіна І. Р. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. DOI: 10.32702/2307-2105- 2021.10.71
17. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2021. № 2. С. 79-87. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85702>
18. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.97
19. Масюк Ю., Шкода А. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. №34, 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>
20. Герман М. Управління фінансовими ресурсами підприємства та їх вплив на його фінансовий стан. *Вісник Хмельницького національного університету*. № 5, Том 1, 2022. С. 175-181. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-29](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-29)
21. Велика О. Ю. Особливості управління структурою капіталу підприємств України. *Причорноморські економічні студії*. №80, 2023. С. 76-81. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.80-12>
22. Смирнова Н. В., Козуб Н. М. Методика оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємств. *Інфраструктура ринку*. Випуск 21. 2018. С. 179-184. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2018/21_2018_ukr/32.pdf (дата звернення: 11.04.2025).
23. Федоренко О. С., Колотуша М. О. Аналіз сучасних підходів до управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах загострення економічної кризи. *Академічні візії*. №26, 2023. URL: <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/804> (дата звернення: 11.04.2025).

24. Федорова Т. Показники оптимальності структури капіталу агропродовольчих підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (5 (05), 2023. С. 26-32. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.5-4>

25. Лобачева І. Ф., Даценко Г. В., & Кудирко, О. М. Моделювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (7), 2023. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-01>

26. Бражник Л., Аранчій Д., Чоп В. Фінансові ресурси підприємства: управління та їх вплив на фінансовий стан. *Цифрова економіка та економічна безпека*. №5 (05), 2023. С. 115-120. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.5-18>

27. Нікольчук Ю. Лопатовська О. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства: теоретико-методичні та практичні аспекти оцінки. *Трансформаційна економіка*. №4 (04), 2023. С. 59-65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-11>

28. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.85

29. Грабовський І. С. Управління позиковим капіталом підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. № 20, 2019. С. 171-176. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/handle/123456789/2206> (дата звернення: 11.04.2025).

30. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

31. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. *Вісник СумДУ*. Серія «Економіка». 2021. № 2. С. 79-87.

32. Петрук О. М., Трусова Н. В., Полчанов А. Ю., Довгалюк В. В. Фінансові ресурси електротранспортних підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8556> (дата звернення: 10.04.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.4

33. Пилип'як О.В., Майор О.В. Попович Ю.Г. Теоретичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві в сучасних умовах. *Економіка і управління*. С. 88-951/2022
34. Бізониц Д.В. Фінансові ресурси підприємств житлово-комунального господарства в умовах децентралізації сучасної України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11. С. 90-97.
35. Багацька К.В., Блакита Г.В. Фінансування комунальних підприємств в умовах бюджетних обмежень. *Вісник КНТЕУ*. 2021. 5. С.100–111
36. Фінансові звітність АТ «УКРТРАНСГАЗ». URL: <https://clarity-project.info/edr/30019801/yearly-finances>
37. Чалюк Ю. О. Глобальні соціально-економічні наслідки російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37.
38. Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Страхування інвестицій та диверсифікація інвестиційних ризиків. *Економічний форум*. 2020. № 1. С. 135–140.
39. Шматковська Т. О., Коробчук Т. І., Борисюк О. В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в системі обліково-аналітичного забезпечення щодо моделювання бізнес-процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53.

ДОДАТКИ

Додаток А

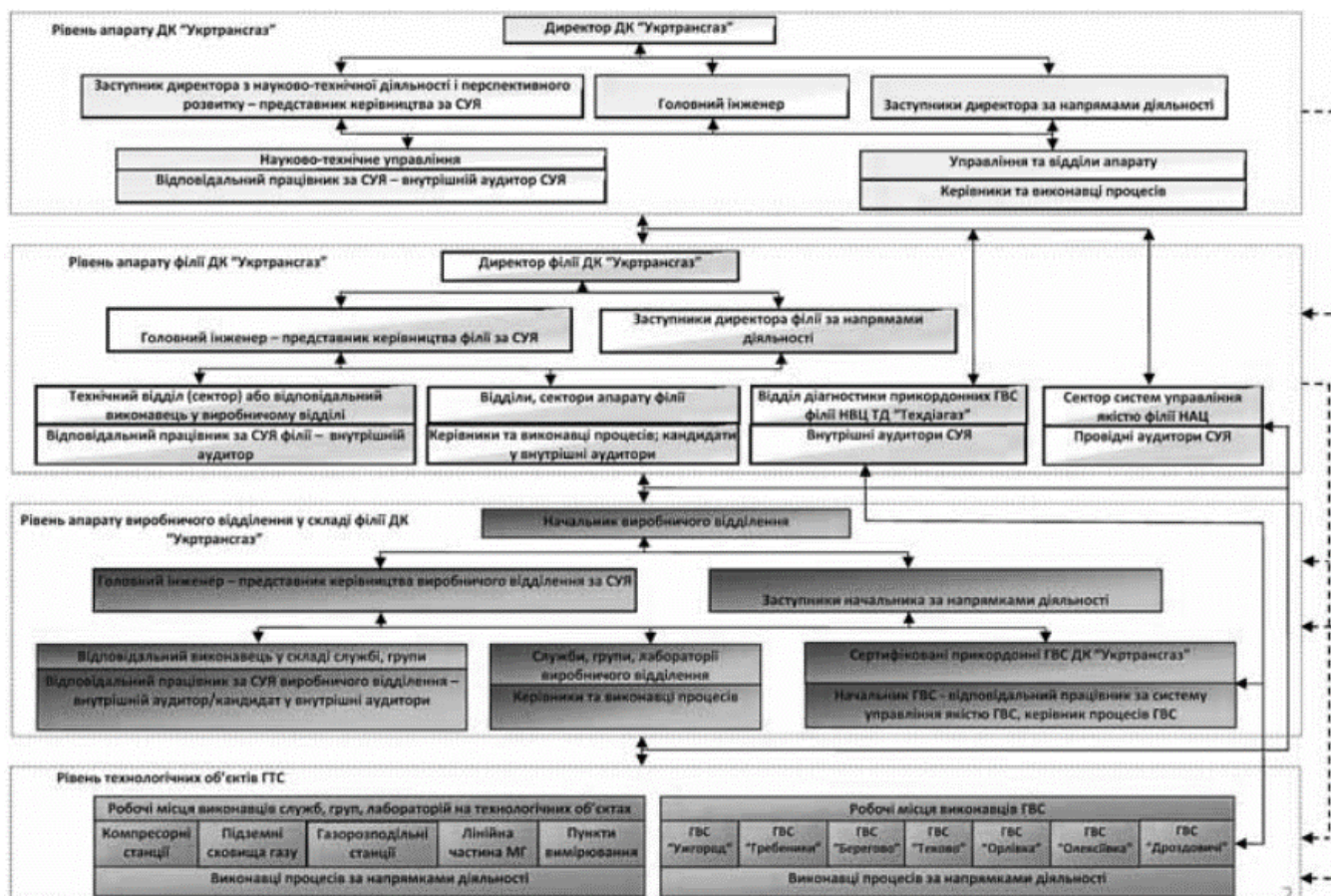

Рисунок А. 1 – Організаційна структура управління АТ «УКРТРАНСГАЗ»

Додаток Б

Таблиця Б.2.3 – Склад, структура та динаміка активів АТ «УКРТРАНСГАЗ»
за 2022-2024 роки

Види активів	р.		2023 р.		2024 р.		Зміни (+,-) 2024 р. по відношенню до 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	Абс. відх., тис. грн	питомої ваги, пунктів	у % до
Майно всього: —								X	
Необоротні активи									
Оборотні активи									

Додаток В

Таблиця В.2.4 – Аналіз динаміки зміни чистого прибутку, виручки від реалізації та активів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Показники	р.	р.	2024 р.	Відхилення, тис. грн
Прибуток				
Обсягу реалізації				
Вартість активів				

Додаток Г

Таблиця Г.2.5 – Динаміка показників джерел формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Показники	р.	р.	2024 р.	Відхилення, тис. грн
Власні				
Власний капітал				
Позикові				
Довгострокові зобов'язання				
Поточні зобов'язання				
Всього, тис. грн				

Додаток Д

Таблиця Д.2.6 – Структура джерел формування фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення, %
Власні				
Власний капітал	69,97%	85,90%	84,49%	14,52
Позикові				
Довгострокові зобов'язання	6,19%	6,43%	5,14%	-1,05
Поточні зобов'язання	23,84%	7,57%	10,37%	-13,47
Разом	100,00%	100,00%	100,00%	-

Додаток Е

Таблиця Е.2.9 – Показники ефективності використання фінансових ресурсів АТ «УКРТРАНСГАЗ» за 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
Рентабельність власного капіталу, %	3,92	9,06	0,39	-3,53
Рентабельність капіталу, %	4,1	9,2	0,4	-3,7
Рентабельність діяльності підприємства %	2,8	7,9	0,4	-2,4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,158	0,329	0,292	0,134
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,300	0,140	0,155	-0,145
Коефіцієнт співвідношення власного і позитивного капіталів	0,427	0,163	0,183	-0,244

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	62 527.00	78 408.00
первісна вартість	1001	176 769.00	203 450.00
накопичена амортизація	1002	114 242.00	125 042.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	971 842.00	1 401 117.00
Основні засоби	1010	52 710 158.00	42 864 632.00
первісна вартість	1011	55 708 433.00	45 967 369.00
Знос	1012	2 998 275.00	3 102 737.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
Знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	27.00	27.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	49 804.00	74 173.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	10 369.00	6 612.00
Усього за розділом I	1095	53 804 727.00	44 424 969.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	2 005 727.00	2 534 987.00
Виробничі запаси	1101	0.00	
Незавершене виробництво	1102	0.00	
Готова продукція	1103	0.00	
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 765 377.00	4 781 135.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	61 637.00	428 947.00
з бюджетом	1135	2 411 144.00	2 641 872.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	460 634.00	1 479 308.00
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	22 280 124.00	15 437 498.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 536 163.00	2 470 638.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	0.00	
Витрати майбутніх періодів	1170	1 390.00	12 326.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	46 197.00	83 936.00
Усього за розділом II	1195	34 107 759.00	28 391 339.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	87 912 486.00	72 816 308.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6 494 612.00	6 494 612.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	38 247 951.00	30 514 576.00
Додатковий капітал	1410	4 076 690.00	4 074 937.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	26 798 334.00	20 459 398.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	75 617 587.00	61 543 523.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5 241 679.00	3 263 565.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	418 207.00	479 322.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	5 659 886.00	3 742 887.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	1 549 920.00	2 104 963.00
розрахунками з бюджетом	1620	20 607.00	28 508.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	10 980.00	16 016.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
розрахунками з оплати праці	1630	53 116.00	69 289.00
за одержаними авансами	1635	1 364 101.00	1 060 207.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	3 369 729.00	3 966 267.00
Доходи майбутніх періодів	1665	2 517.00	2 517.00
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	264 043.00	282 131.00
Усього за розділом III	1695	6 635 013.00	7 529 898.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	87 912 486.00	72 816 308.00